

## بررسی تطبیقی تروریسم سایبری در قوانین جزایی کشورهای ایران و آمریکا

دکتر محسن برهانی<sup>۱</sup>. عاطفه حاج محمدی<sup>۲</sup>

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه مفید. قم. ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه مفید. قم. ایران

hajmohammadi.atefeh@yahoo.com

### چکیده

یکی از موضوعات مهم سه دهه گذشته مسئله تهدید تروریسم بوده و روز به روز اهمیت آن در ادبیات حقوقی و روابط بین الملل بیشتر و بیشتر می شود. در این میان و اکنون تروریسم سایبری به عنوان اصلی ترین نوع تروریسم رایج در جهان به یکی از مهم ترین چالش های امنیتی تبدیل شده، به گونه ای که ساختار نظم جهانی ای را با خطر فروپاشی مواجه کرده است. مهم ترین هدف تروریسم به مخاطره افکندن امنیت است زیرا در نبود امنیت، کلیه امور جامعه دچار اختلال می گردد. تروریسم سایبری به یکی از چالش های عمده نظام های حقوقی به خصوص نظام های کیفری تبدیل شده است. بزه تروریسم، دیگر از رویکردهای سنتی خود رنگ باخته و به سوی فناوری های نوین روی آورده است. در میان اکثر نظام های حقوقی جهان، به جرم انگاری تروریسم سایبری صریح و اختصاصی پرداخته نشده است. ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و نیاز به تدوین و اعمال قوانین صریح و واضحی جهت پیشگیری و مقابله با این مشکل حقوقی دارد. در این میان مهم ترین سوالی که مطرح می شود این است که آیا قوانین مطرح شده تا کنون از نظر حقوقی و کیفری قوانین جامع و کاملی بوده است؟ خلاءهای موجود در نظام کیفری ایران در مورد تروریسم سایبری چیست و چگونه باید در رفع آنها کوشید.

به نظر می رسد یکی از بهترین راه حل های ممکنه برای حصول اطمینان از صحت عملکرد ایران در نحوه قانون گذاری و امور اجرایی این قوانین، مقایسه قوانین ایران در حوزه تقنینی و کیفری با آمریکا که جزو کشورهای پیشرو در این زمینه می باشد است. این نوشتار به صورت توصیفی و تحلیلی به واکاوی و بررسی و مقایسه چگونگی عملکرد این دو کشور در زمینه قانون گذاری و اعمال آن می پردازد و سعی دارد برای آن راه حل قابل اجرا و موثر پیدا کند، در پایان به این سر انجام می رسد که حوزه حقوقی کشور نیاز به بازبینی و نگارش قوانین جدید و کامل تری جهت پیشگیری و مقابله با تروریسم سایبری را داراست.

**واژه های کلیدی:** تروریسم سایبری، قانون گذاری، پیشگیری و مقابله با تروریسم سایبری

## مقدمه

ویژگی های بی همتای فناوری های اطلاعات و ارتباطات، تحولات بنیادینی را در قلمرو حیات بشری پدید آورده است. نخستین ویژگی بی همتای فناوری های اطلاعات و ارتباطات، جهان گیری گسترش این فناوری هاست. این ویژگی باعث گردیده است فناوری های اطلاعات و ارتباطات نفوذ جهان گسترانه ای به دست آورند و در یک گستره جغرافیایی خاص و محدود ننگنجد. به عبارت بهتر، فناوری های اطلاعات و ارتباطات تمامی مرزها را در می نوردند و از جهان مرز زدایی می کنند. این مرز زدایی و کمرنگ کردن مرزهای سنتی، زمینه تسهیل حرکت هر چه آزادانه تر کالا، سرمایه و افراد را فراهم می کند. دومین ویژگی مهم و چشمگیر فناوری های اطلاعات و ارتباطات، کنترل ناپذیری و لجام گسیختگی آن است. گسترش فناوری های اطلاعات و ارتباطات به گونه ای است که در بسیاری از موارد حتی عاملان گسترش و زمینه سازان آن نیز نمی توانند آن را در کنترل خود در آورند.<sup>۱</sup> ویژگی سوم که پیوند تنگاتنگی با ویژگی دوم دارد و البته سایر ویژگی های فناوری های اطلاعات و ارتباطات را تحت الشعاع قرار می دهد، "قاعده گریزی" در این پدیده است. این ویژگی به علت ماهیت شبکه ای فناوری های اطلاعات و ارتباطات است که نوعی وضعیت غیر سلسله مراتبی و شبکه ای در عرصه ای که حضور می یابد، می آفریند. این وضعیت غیر سلسله مراتبی، محیط سنتی و پوشش های امنیتی آن را که نظام مند است نه شبکه ای، تحت تأثیر قرار می دهد.<sup>۲</sup> چهارمین ویژگی فناوری های اطلاعات و ارتباطات، که خصوصیتی بدیع و بدعت زا نیز به شمار می آید، ایجاد و گسترش جهان مجازی است. این ویژگی عصر امنیت را دو جهانی ساخته است: جهان واقعی و جهان مجازی. جهان واقعی همان عرصه سنتی امنیت است و جهان مجازی عرصه ای است که گسترش فناوری های اطلاعات و ارتباطات هر روز بر اهمیت و تأثیر گذاری آن می افزاید، به گونه ای که در حال حاضر رویدادهای جهان مجازی بر جهان واقعی سایه می افکند.

بهره گیری گروه های تروریستی از امکانات فضای مجازی، نوع جدیدی از تهدید را پدید می آورد که "سایبر تروریسم" نامیده می شود. سایبر تروریسم هر گونه اقدام تروریستی است که در آن از سیستم های اطلاعاتی و فناوری های دیجیتال به عنوان ابزار حمله و آماج حمله استفاده می شود. این حملات باید به اعمال خشونت بر ضد اشخاص یا دارایی ها بیانجامد، به گونه ای که ایجاد رعب و وحشت نماید.

در جهان کنونی و به علت پیشرفت بشری از جمله پیشرفت در فناوری و امنیت؛ اهتمام تمام دولت ها برای حفظ و صیانت از کشور و امنیت مردم خود می باشد. این امنیت و حفظ چه به صورت فیزیکی و چه به صورت حفظ اطلاعات محرمانه امنیتی، اقتصادی و مرزی می باشد. در این بین به علت افزایش روزافزون تکنولوژی های کامپیوتری و اینترنتی و افزایش عملکرد دولت ها به صورت الکترونیکی و به علت عدم

1- Cavelti, M. D. *Cyber-Security and Threat Politics; US efforts to secure the information age*. New York: Routledge, p. 67 (2008)

2- Mesko, G. "Perceptions of Security: Local Safety Councils in Slovenia". In: U. Gori, & I. Paparella. *Invisible Threats; Financial and Information Technology Crimes Against National Security*, Netherlands: IOS Press, p. 81 (2006)

وجود ابزارهای امنیتی لازم؛ دسترسی به اطلاعات (چه فردی و چه کشوری) به آسانی صورت گرفته و موجب ضررهای جبران ناپذیری برای مردم و دولت‌ها خواهد بود.

در این بین سیاست‌های جدیدی برای جنگ سرد و نابودی دولت‌ها از طرف برخی کشورها اتخاذ شده است که به براندازی دولت‌ها و جنگ از طریق فضای سایبر می‌پردازند. در اصطلاحات حقوقی به این گونه حملات "تروریسم سایبری" گفته می‌شود.

شاید مختصرترین و مناسب‌ترین تعریف از تروریسم سایبری این باشد که «تروریسم سایبری عبارت است از هر اقدام غیر قانونی برضد سیستم‌ها و اطلاعات با انگیزه‌های سیاسی»<sup>۱</sup>. این تعریف در پی نشان دادن اهمیت، اشخاص یا گروه‌هایی که به آن دست می‌زنند و نیز عواقب جرم نیست. تنها این معنا را به صورت کوتاه بیان می‌کند که تروریسم سایبری هر اقدام برضد سایبر بر پایه انگیزه سیاسی را گویند. در اینجا انگیزه، ماهیت این پدیده را نشان می‌دهد. اگر چه در یک رویکرد حقوقی محض تروریسم سایبری فقط شامل اقدامات سایبری ضد سیاست‌ها و داده‌ها و اطلاعات با انگیزه‌های سیاسی است.

درباره میزان خطرناکی این جرم، باید گفت که اگرچه هدف تروریست‌ها معمولاً قتل سران سیاسی و براندازی حکومت است اما صدمه‌هایی که با حمله الکترونیکی به شبکه‌های رایانه‌ای وارد می‌آید ممکن است بسیار سهمگین باشد و اثرات آن تا مدت‌ها باقی بماند. در واقع، تروریست‌ها صرف نظر از ماهیت و اهداف اقداماتشان، نتایج بسیار زیان بار و گاه جبران ناپذیری به جای می‌گذارند. معمولاً آنها نقاط حساس و حیاتی جوامع را هدف قرار می‌دهند تا اساسی‌ترین ضربات را به دشمنان خود وارد کنند و بهترین بهره‌برداری را از وضعیت موجود به عمل آورند که بی تردید زیرساخت‌های حیاتی و زیربنایی از بهترین گزینه‌ها به شمار می‌آیند.

در درک عمومی برداشت کلی بر این است که تروریسم سایبری به معنای تهاجمات و تهدید به تهاجمات غیرقانونی به رایانه‌ها، شبکه‌ها و اطلاعات ذخیره شده در آنها می‌باشد که به منظور ارعاب یا وادار کردن یک دولت یا مردم آن صورت می‌گیرد. به علاوه برای آنکه یک تهاجم، تروریسم سایبری تلقی شود، باید منجر به اعمال خشونت علیه اشخاص یا اموال گردد یا حداقل آنقدر خسارات وارد آورد که منجر به وحشت گردد. تهاجماتی که باعث فوت، آسیب جسمی، انفجار، تصادف هواپیماها، آلودگی آب یا لطمه شدید اقتصادی میشوند، از جمله این موارد هستند.

ایران در چند سال اخیر به شدت با این موضوع در ارتباط بوده است، در ایران هر چند قانون خاص برای این مشکل وجود ندارد اما سعی شده است در قانون جرائم رایانه‌ای و قوانین عمومی جزایی به این موضوع پرداخته شود. اما از آنجا که هنوز سیستم تقنینی مسلم و شفاف درباره این معضل جامعه شکل نگرفته است و بدین صورت جلوگیری، مبارزه، انتخاب مجازات مناسب برای مرتکبان و اعمال سیاست‌های حقوقی در

1- Rod Stark : Cyber Terrorism, Rethinking New Technology, Department of Defense and – strategic Studies , p. 9 1999

برابر آن با مشکل مواجه خواهد شد. بنابراین می بایست به بررسی ابعاد این جرم و راهکارهای حقوقی-پیشگیری و مجازات این جرم در بین یک کشور مهم در این مسئله، "آمریکا"، که جزو یکی از کشورهای پیشرو در امر قانون گذاری است و ایران که به تازگی مورد حملاتی از این دست قرار گرفته است به صورت تطبیقی بپردازیم.

### تعریف تروریسم سایبری

با پیدایش کامپیوتر، جرائم کامپیوتری نیز بوجود آمد. اصطلاح تروریسم سایبر برای اولین بار در سال ۱۹۹۶ با تلفیق واژه های تروریسم و فضای سایبر ایجاد گردید. به واقع پیشینه این پدیده به تاریخچه جرایم سایبر برمیگردد و آن نیز به زمانی که اینترنت وارد عرصه حیات انسانی شد. به دیگر کلام، پیشینه تروریسم سایبر، ریشه در سابقه جرایم سایبر دارد. از آنجا که این جرایم از زمان پدیداری اینترنت خلق شده اند، در نتیجه از قدمت چندانی برخوردار نیستند. وانگهی، نظر به اینکه تروریسم سایبر نیز خود به نوعی پدیده ای نوین و مصداقی تازه از جرایم سایبری است، پیشینه عملی چندانی ندارد.

### تاریخچه جرائم کامپیوتری را می توان به سه نسل طبقه بندی نمود:

**نسل اول:** جرایم رایانه ای که تا اواخر دهه ۱۹۸۰ می باشد شامل سرقت و کپی برداری از برنامه ها و جرائم علیه حریم خصوصی اشخاص، مانند سرقت از آثار و تحقیقات افراد بود.

**نسل دوم:** که تحت عنوان جرائم داده ها نامیده می شود تا اواخر دهه ۱۹۹۰ ادامه داشته است. در این دهه تمامی جرائم علیه تکنولوژی اطلاعاتی، ارتباطاتی، کامپیوتری، ماهواره ای و شبکه های بین المللی تحت عنوان جرائم علیه داده ها اطلاق می شود.

**نسل سوم:** که از اواسط دهه ۱۹۹۰ شروع می شود، جرائم کامپیوتری، تحت عنوان جرائم سایبری و جرائم در محیط سایبر معروف گردید.<sup>۱</sup>

امروزه سایبر تروریسم خطرناک تر از تروریسم سنتی است؛ پیوند و اتصال شبکه جهانی اینترنت به روشنی گویای این واقعیت است که ویرانگری و آسیب رسانی می تواند در یک لحظه سراسر جهان را فرا گیرد. سوء استفاده از فناوری های رایانه ای و اینترنتی می تواند امنیت ملی، آسایش عمومی و موجودیت یک جامعه را به مخاطره انداخته و تاثیرهای منفی بی شماری را بر زندگی افراد اجتماع تحمیل کند

بهره گیری از اینترنت و شبکه های رایانه ای و امکاناتی، با هدف نابود ساختن شبکه های زیربنایی یک جامعه مانند انرژی، حمل و نقل، فعالیت های دولتی و تاثیر گذاشتن بر یک دولت، شهروندان، گروه ها و مواردی از این قبیل که این شبکه ها پدید می آورند. فضای سایبری نیز از سوی برخی کارشناسان به عنوان تأثیر

۱- هافمن، بروس و پاراکینی، جان، بازنگری در تروریسم و مفهوم تروریسم بیولوژیکی، (۲۰۰۱) «مترجم: رحمان قهرمان پور، فصلنامه مطالعات دفاعی - امنیتی

فضا و جامعه‌ای که توسط رایانه‌ها، اطلاعات و ابزارهای الکترونیکی، شبکه‌های دیجیتالی و یا کاربران آن شکل می‌گیرد، تعریف شده است. تروریسم سایبری که حاصل تلاقی و همگرایی دو واژه ترور و سایبر شکل گرفته است در عنوان عبارت اولی خود ترس و واهمه را گوشزد میکند و سایبر هم که همان فضای مجازی است و براین اساس می‌توان گفت ایجاد هر نوع ترس و واهمه‌ای از طریق فضای مجازی را تروریسم سایبری می‌گویند. البته اگرچه سلاح‌های گرم و مهمات شیمیایی از جمله ابزارهای تروریسم در جهان واقع به شمار می‌روند، رایانه‌ها نیز ابزاری برای تروریسم سایبر خواهند بود که در پی دسترسی و حمله به اهداف مشخصی از رایانه‌ها و سیستم‌های اطلاعاتی هستند.<sup>۱</sup>

در خصوص پدیده تروریسم به عنوان یک پدیده مجرمانه یک مانع بزرگ در این راه وجود دارد و آن این که اگر قرار است اقدامات تروریستی تحت شمول ضمانت اجرای کیفری که بعضاً سنگین و حتی جبران ناپذیر مانند اعدام قرار گیرند باید تعاریف مشخص و دقیقی از آن‌ها که عاری از هرگونه ابهام باشد در قوانین کیفری انعکاس یابد.

با این حال تمامی این مسائل زمانی به حد غایت مشکل می‌شوند که ضرورت ایجاد کند در فضایی به اجرا درآیند که به بسیاری از مبانی و شیوه‌های اجرایی معمول آنها پایبند نیست. قابلیت مجازی‌سازی، این امکان را فراهم آورده تا داده‌های الکترونیکی در قالب فرآیندهای الکترونیکی به جای اشخاص، اداره امور را در دست گیرند که نمونه بارز آن را در بانک داری الکترونیکی شاهد هستیم. همین مسئله به ظاهر ساده باعث شده تا مراجع کیفری مطالبات مالی الکترونیکی را بر عنوان مجرمانه کلاهبرداری منطبق ندانند و قانون‌گذاران را مجبور کنند قوانین جدیدی را به تصویب برسانند با این استدلال که عنصر فریب در آنها وجود ندارد و نسبت به سیستم‌ها و برنامه‌های رایانه‌ای صدق نمی‌کند.<sup>۲</sup>

عدم اجماع بر سر عناوین مجرمانه و به تبع آن جرم انگاری متحدالشکل برای مبارزه با جرایم سایبری به خوبی در اسناد بین‌المللی منطقه‌ای و بین‌الدولی‌ای که تا کنون تدوین و منتشر شده نیز مشهود است. بارزترین آن کنوانسیون اروپایی جرایم سایبری ۲۰۰۱ است. با اینکه اکثریت اعضای این کنوانسیون را کشورهای عضو شورای اروپا تشکیل می‌دهند و آن‌ها نظام حقوقی مشابه دارند اما تنها نه عنوان مجرمانه از دوستان عنوان مجرمانه سایبری که تا کنون شناسایی شده در این سند منعکس شده و از میان نه عنوان نیز تنها هزینه نگاری کودکان با حق شرط مواجه نشده است.<sup>۳</sup>

در ضمن میان حمله سایبری و تروریسم سایبری نیز تفاوت‌هایی وجود دارد. البته برخی تروریسم سایبری را به معنی حملات از پیش طراحی شده با انگیزه سیاسی می‌دانند که توسط گروه‌های تحت حمایت کشورها

۱- فیرحی، داود و ظهیری، صمد، رهیافت‌های موجود در تحلیل پدیده تروریسم، (۱۳۸۷)، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۸، شماره ۳ صفحه ۱۵۶

۲- عالی پور حسن، حقوق کیفری فناوری اطلاعات - ۱۳۹۰ چاپ اول تهران انتشارات خرسندی صفحه ۲۳

۳- همان ص ۳۵

یا عوامل خرابکار، علیه سیستم‌های رایانه‌ای و اطلاعاتی، برنامه‌های رایانه‌ای و داده‌ها انجام می‌شود، به نحوی که منجر به خشونت علیه اهداف غیرنظامی شود. در تروریسم سایبری بر خلاف حملات سایبری، هدف نظامی مشخصی وجود ندارد و هدف، بیشتر تاثیرگذاری بر ساکنین یک شهر یا کشور است. لذا هدف حملات اصولاً غیرنظامیان هستند و ارتکاب آن نیز لزوماً به هدایت دولت نیست. در واقع تروریست‌های سایبری صرفاً بدنبال ایجاد ترس و آسیب‌رسانی در افراد جامعه هستند. اما رابطه‌ی منطقی میان حملات سایبری و جنگ سایبری را می‌توان عموم خصوص مطلق در نظر گرفت. یعنی تمام جنگ‌های سایبری شامل حملات سایبری هم می‌شوند حال بعضی حملات سایبری ممکن است به حد یک جنگ سایبری برسد یا نرسد. عبارت دیگر تنها حملات سایبری‌ای به آستانه جنگ سایبری می‌رسند که اثری معادل و هم تراز حملات نظامی داشته باشند و یا در بطن یک مخاصمه مسلحانه رخ دهند.<sup>۱</sup>

در واقع می‌توان گفت که حملات سایبری به گروه یا تعداد زیادی از اعمال ارتكابی از سوی هکرها اطلاق می‌شود که بعضاً با خشونت یا آثارشدید همراه است. البته حملات سایبری یا به عبارت دیگر حملات هکری می‌تواند رویکردهای مجرمانه متفاوتی داشته باشد. گاه این حملات مقدماتی است و برای کسب اطلاعات و داده‌ها جهت ارتکاب جرایم سایبری صورت می‌گیرد و گاه این حملات مستقیماً در چارچوب یک توصیف جزایی سایبری صورت می‌گیرد. به هر حال حملات هکری یا حملات سایبری عنوان عامی است که بر مصادیق متعدد اطلاق می‌شود و دسته‌ای از این مصادیق را تروریسم سایبری می‌نامند.

مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی در گزارش خود در سال ۱۹۹۸ با عنوان «جرم سایبر، تروریسم سایبر، جنگ سایبر، به سوی یک شکست قطعی»، تعریفی نسبتاً عام برای تروریسم سایبر ارائه داده است. به موجب این تعریف، تروریسم سایبر عبارت است از «حملات از پیش مقرر با انگیزه سیاسی از سوی گروه‌های درون ملی یا عوامل زیرزمینی یا اشخاص علیه سیستم‌های اطلاعاتی و رایانه‌ای، برنامه‌های رایانه‌ای و داده‌هایی که منجر به خشونت علیه اهداف غیرنظامی می‌شوند».<sup>۲</sup> دیگران تروریسم سایبر را عملی مجرمانه دانسته‌اند که با استفاده از رایانه‌ها و ابزارهای مخابراتی که منجر به خشونت، خرابکاری و یا متلاشی ساختن سرویس‌ها می‌شود، به قصد ایجاد ترس از راه ایجاد سردرگمی و تردید در میان جمعیتی معین با هدف تاثیرگذاری بر حکومت یا مردم (دولت یا ملت) برای انطباق با برنامه‌های خاص سیاسی، اجتماعی یا ایدئولوژی ارتکاب می‌یابد.

در تعاریف آمده از تروریسم سایبری می‌توان به تعاریف ارائه شده از سوی آمریکا پرداخت اداره تحقیقات فدرال آمریکا (اف.بی.آی) تروریسم سایبری را اینگونه تعریف می‌نماید: «حمله‌های با انگیزه سیاسی و از پیش برنامه ریزی شده توسط گروه‌های خرد اجتماعی و یا آژانس‌های مخفی علیه اطلاعات، سیستم‌های کامپیوتری، برنامه‌های کامپیوتری و یا اطلاعاتی که به اعمال خشونت علیه اهداف نظامی منجر شود. مرکز

۱- ضیایی، یاسر و خلیل زاده مونا، مسئولیت بین‌المللی دولت ناشی از حملات سایبری، مجله ی حقوقی شهردانش، شماره ۲۳ ص ۸۶

2- Colarik, Andrew M, Cyber Terrorism: political and Economic Implications, IDEA Group Publishing, 2006, P. 46

حمایت از زیرساخت های ملی آمریکا در تعریف تروریسم سایبری رویکرد متفاوتی را دنبال نموده است: «یک اقدام مجرمانه که به وسیله کامپیوتر یا ظرفیت های ارتباطات مخابراتی با هدف نفوذ در دولت و یا اشخاص، برای دستیابی به موافقت آنها، جهت برنامه های خاص سیاسی، اجتماعی و یا ایدئولوژیکی انجام شده و منجر به اعمال خشونت و یا خسارت و یا قطع سرویس های عمومی شود به نحوی که باعث ایجاد ترس از طریق ایجاد سردرگمی و بی ثباتی شود».

متأسفانه در توصیف رکن قانونی جرم تروریسم سایبری باید خاطر نشان کرد که هر چند در سالیان اخیر قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و قدری خلأهای قانونی را که در زمینه جرایمی که درباره رایانه واقع می شوند پر کرده است، اما قانون جامعی برای مبارزه با اعمال متنوع از این دست نمی باشد. یکی از مصادیق آن همین جرم سایبر تروریسم است که به ناچار و با کمی اغماض شاید برخی از مواد این قانون در این زمینه کارایی داشته باشند.

اما با نگاه به مهمترین کنوانسیون مقابله با تروریسم سایبری مشهور به «کنوانسیون بوداپست»، سایبر تروریسم را می توان این گونه تعریف کرد: «اقدامات برنامه ریزی شده و هدفمند با اغراض سیاسی و غیر شخصی که علیه رایانه ها و امکانات و برنامه های ذخیره شده در درون آن ها، از طریق شبکه جهانی صورت می گیرد و هدف از چنین اقدامی نابودی یا وارد کردن آسیب های جدی به آنهاست»<sup>۱</sup>

با توجه به تعاریف ذکر شده، تروریسم سایبری، با انگیزه سیاسی صورت می گیرد؛ با استفاده از رایانه به عنوان سلاح و ابزار یا به عنوان هدف و موضوع صورت می گیرد؛ از سوی گروه های درون ملی یا عوامل زیرزمین به قصد خشونت، تأثیرگذاری بر شاهدان و ناظران آن یا تغییر سیاست های دولت مربوطه صورت می گیرد. اما به این گذاره ها باید انگیزه های مالی و اقتصادی را نیز اضافه کرد تا تعریف تروریسم سایبری کامل شود.

### حقوق ایالات متحده آمریکا

در این بخش در صددیم تا ضمن تجزیه تحلیل محدودیت ها و ظرفیت های نظام ایالات متحده آمریکا، دستاوردها و تجربه های حقوق جزایی و کیفری این کشور را بررسی کنیم. ابتدا قواعد و مقررات موجود در زمینه تروریسم سایبری در نظام ایالات متحده آمریکا مورد تجزیه تحلیل و مقایسه قرار خواهد گرفت. سپس اطلاعات مربوط به شیوه و سازوکارهای اجرایی مبارزه با تروریسم سایبری در این کشور از طریق بررسی آراء قضایی صادره در این زمینه و اسناد و مدارک منتشره از سوی وزارت کشور ایالات متحده آمریکا در این زمینه خواهیم پرداخت. هدف از این بررسی ها یافتن مجموعه از کاستی ها و توانمندی های قانونی این کشور در راستای مبارزه با این جرم بسیار مهم است.

1- Convention on Cybercrime Budapest, 23. XI. 2001

نظام قانونی آمریکا، بیشتر از غالب کشورهای جهان، دارای چند لایه است. یکی از دلایل آن مجزا بودن قوانین فدرال و ایالتی است. برای درک این مطلب، باید یادآوری کنیم که ایالات متحده به عنوان یک کشور واحد بنیان‌گذاری نشد بلکه بنیاد آن بر ۱۳ مستعمره بود که هر کدام مدعی استقلال از پادشاهی بریتانیا شدند. بخش ۸۰۲ از قانون میهن پرستی ایالات متحده آمریکا تعریف تروریسم برای پوشش "داخلی"، به عنوان بین المللی تروریسم مخالف گسترش داده است. یک شخص در تروریسم داخلی شرکت می‌کند، اگر اقدام "خطرناک برای زندگی بشر" انجام دهد که تخلف از قوانین جنایی یک ایالت یا ایالات متحده است، اگر یکی از اقدام‌های در نظر گرفته شده است:

(الف) ارعاب یا مجرم بودن یک غیرنظامی جمعیت؛

(ب) تأثیر گذاشتن بر سیاست یک دولت توسط ارعاب و اجبار؛

(پ) تأثیر بر رفتار دولت توسط تخریب، ترور یا آدم ربایی توده‌ای.

علاوه بر این، اعمال باید در درجه اول در قلمرو صلاحیت ارضی ایالات متحده صورت گیرد و اگر چنین نیست، ممکن است به عنوان تروریسم بین‌المللی محسوب شود.

بخش ۸۰۲ جرم جدیدی از تروریسم داخلی ایجاد نمی‌کند. با این حال، نوع رفتارهایی را که دولت می‌تواند هنگام بررسی "تروریسم" بررسی کند، گسترش می‌دهد. قانون میهن پرستی ایالات متحده آمریکا قدرت‌های دولتی را برای تحقیق در مورد تروریسم گسترش داد و برخی از این قدرت‌ها برای تروریسم داخلی قابل اجراست.

از زمان تصویب قانون میهن پرستی، دو قانون جدید دیگر به تصویب رسید که تروریسم داخلی را تضمین می‌کند. اطلاعات مالیات دهندگان<sup>۴</sup> بخش ۶۱۰۳ (C) (3) (i) به وزیر خدمات درآمد اجازه می‌دهد که اطلاعات مالیات دهندگان را به سازمان مناسب اجرای قانون فدرال، مسئول تحقیق و یا پاسخ به حادثه تروریستی ارائه دهد. اگر مورد آزار و اذیت قرار گیرد، این مفاد می‌تواند توسط اجرای قانون برای دسترسی به اطلاعات مالیات دهندگان محرمانه معترضین سیاسی مورد استفاده قرار گیرد.

مقررات مواد زیستی و سموم<sup>۵</sup> بخش ۲۶۲a و ۷ قوانین ایالات متحده. A. بخش ۸۴۰۱ تنظیم‌کننده عوامل بیولوژیکی و سموم است. اگر شخصی با یک سازمان درگیر در تروریسم داخلی یا بین‌المللی مشارکت داشته باشد، او مجاز به دسترسی به این عوامل مجاز نیست. طبق قانون، دادستان کل، افراد مربوط به "تروریسم" را به وزارت کشاورزی شناسایی می‌کند. هنگامی که شخص در لیست ذکر شده است، او نمی‌تواند به هیچ یک از عوامل یا سموم تنظیم شده دسترسی پیدا کند. این احتمالاً بیشتر مردم را تحت تأثیر قرار نخواهد داد، اما ممکن است به شخص دیگری مانند دانشمند تأثیر بگذارد که ممکن است در کار خود به طور منظم از عوامل بیولوژیکی یا سموم استفاده کند.

1- Pub. L. No. 107-52

2- U. S. C. A26.

3- U. S. C. A42.

به طور خلاصه باید گفت قوانین مورد استناد ما در این پژوهش، کدهایی هستند که در سیستم قانون گذاری فدرال، شامل مجلس نمایندگان، مجلس سنا و رئیس جمهور، تصویب و اجرائی شده و جرم انگاری و مجازات برای جرائم مشخص شده را به صورت محدوده حداقلی و حداکثری معین کرده است به طوری که ایالات در تعیین مجازات نباید از این محدوده خارج شوند.

سیستم حفظ حریم خصوصی ایالات متحده، مسلماً قدیمی ترین، قوی ترین و موثرترین در جهان است. سیستم "حفظ حریم خصوصی دولت" بیشتر به اجرای پس از اجرای حکومت و رسیدگی به دعوا خصوصی متکی است. در حال حاضر، مقررات امنیت سایبری شامل دستورالعمل های اجرایی و قوانین کنگره است که فناوری اطلاعات و سیستم های کامپیوتری را تضمین می کند.

در ایالات متحده آمریکا برای مقابله با تعرضات به این سه عامل مهم در عرصه فناوری اطلاعات و تکنولوژی ارتباطات از سال ها پیش اقدامات مهمی در تدوین قوانین و اعمال مجازات بر متجاوزان صورت گرفته است. البته به همین نسبت نیز اصلاحات مهمی هم در بخش ماهوی و هم در شیوه اجرای آنها انجام شده است.

### سه قانون مهم فدرال امنیت سایبری وجود دارد:

– قانون انتقال قابلیت اطمینان و مسئولیت پذیری<sup>۱</sup>

– قانون مدرنیزاسیون خدمات مالی<sup>۲</sup>

– قانون امنیت ملی، شامل قانون مدیریت امنیت اطلاعات فدرال<sup>۳</sup>

اما این مقررات تنها مربوط به صنایع مرتبط با کامپیوتر نیست مانند ارائه دهندگان خدمات اینترنت<sup>۴</sup> و شرکت های نرم افزاری. علاوه بر این، زبان مبهم این مقررات، فرصت زیادی برای تفسیر دارد. در تلاش های اخیر برای تقویت قوانین امنیتی سایبری، دولت فدرال چندین قانون امنیتی جدید را معرفی می کند و همچنین تغییرات قدیمی تر را برای یک اکوسیستم امنیت بهتر معرفی می کند. در زیر چند نفر از آنها هستند:

### قانون به اشتراک گذاری اطلاعات امنیت سایبری<sup>۵</sup>: هدف آن بهبود امنیت سایبر در ایالات متحده

از طریق به اشتراک گذاری گسترده اطلاعات در مورد تهدیدات امنیتی سایبری است. این قانون اجازه اشتراک گذاری اطلاعات ترافیک اینترنت بین دولت ایالات متحده و شرکت های فناوری و تولید می دهد. این لایحه در تاریخ ۱۰ ژوئیه ۲۰۱۴ در مجلس سنای ایالات متحده معرفی شد و در تاریخ ۲۷ اکتبر ۲۰۱۵ در مجلس سنا تصویب شد.

1- Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA)

2- Gramm-Leach-Bliley Act or Financial Services Modernization Act of 1999

3- Federal Information Security Management Act of 2002 (FISMA)

4- ISPs

5- Cybersecurity Information Sharing Act (CISA)

**قانون بهبود امنیت سایبری:** این قانون به تاریخ ۱۸ دسامبر ۲۰۱۴ به امضاء رسیده است. این یک مشارکت جاری و داوطلبانه دولتی و خصوصی برای بهبود امنیت سایبری و تقویت تحقیقات و توسعه در زمینه امنیت سایبری، توسعه نیروی کار و آموزش و پرورش و آگاهی و آمادگی عمومی است.

**قانون صدور اطلاعاتیه مبادله اطلاعات مربوط به مبادله مالی:** این لایحه به یک مبادله بیمه درمانی نیاز دارد که هر فردی را که اطلاعات شخصی آن به علت نقض امنیت هر سیستم نگهداری شده، توسط مبادله در اسرع وقت به دست بیاید.

**قانون ملی پیشرفت در زمینه حفاظت از امنیت سایبری:** این قانون، قانون امنیت ملی را در سال ۲۰۰۲ اصلاح میکند تا اجازه دهد وزارت امنیت داخلی<sup>۲</sup> مرکز ملی امنیت و ارتباطات سایبری<sup>۴</sup> شامل دولت، اشتراک اطلاعات و مراکز تجزیه و تحلیل و نهادهای خصوصی در میان نمایندگان غیر فدرال توانایی مبارزه با تروریسم سایبری را داشته باشند.<sup>۵</sup>

تصویب اولین قانون در این زمینه به سال ۱۹۸۴ برمی گردد که کنگره آمریکا اقدام به تصویب قانونی آزمایشی جهت مقابله با جرایم ارتكابی در دنیای الکترونیک نمود. این قانون در سالهای ۱۹۹۴ و ۱۹۹۶ مورد بازنگری قرار گرفت و هم اکنون نیز قانون سال ۱۹۹۶ لازم الاجرا می باشد. این قانون در ماده ۱۸ قانون ایالات متحده بخش ۱۰۳۰ آن گنجانیده شده است.

لازم به ذکر است که کلیه مفاد این بخش در راستای حمایت از تعرضات مربوط به این سه عامل مهم یعنی: حفظ اطلاعات در برابر افشای غیرمجاز آنها، حفظ صحت اطلاعات در برابر تغییر یا آسیب به آنها، حفظ عملکرد مفید سیستم و در دسترس نگهداشتن اطلاعات، می باشد. اما همانطور که در تفاسیر قانونی مربوطه نیز مشخص شده قسمت A2 بیشترین وضوح را در حمایت از اولین عامل دارد و قسمت A5 نیز در مورد حمایت از عوامل دوم و سوم می باشد که در جای خود مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

صنعت خدمات مالی هدف قابل توجهی از نظر تهدیدات امنیتی سایبری است. در طول چند سال گذشته، وزارت امور خارجه خدمات مالی آمریکا در تهدیدهای رو به رشدی که برای سیستم اطلاعات و مالی توسط دولت های دیگر، سازمان های تروریستی و بازیگران مستقل جنایی انجام گرفته است، نظارت دقیق داشته است.

با در نظر گرفتن جدی بودن مسئله و ریسک برای همه اشخاص تحت کنترل، برخی از استانداردهای حداقل تنظیم قانونی ضروری است، در حالی که بیش از حد قانونی نیست، به طوری که برنامه های امنیتی سایبری می توانند با خطرات مرتبط مطابقت داشته و با پیشرفت های تکنولوژیکی مواجه شوند.

1- Cybersecurity Improvement Act of 2014 -2017

2- ACT ON REAL NAME FINANCIAL TRANSACTIONS AND GUARANTEE OF SECRECY 2015

3- DHS

4- NCCIC

5- ISACA

بر این اساس، این مقررات طراحی شده است تا ترویج حفاظت از اطلاعات مشتری و نیز در سیستم‌های فناوری اطلاعات سازمان‌های نظارتی انجام شود. این مقررات مستلزم هر شرکت برای ارزیابی مشخصات ریسک خاص خود و طراحی برنامه‌ای است که خطرات آن را به طور جدی مورد بررسی قرار می‌دهد.

### مبحث اول: قانون جرائم مربوط به کامپیوتر

حال به بررسی بخش ۱۰۳۰ از ماده ۱۸ قانون ایالات متحده که درباره کلاهبرداری و جرایم مرتبط با آن نسبت به کامپیوتر می‌باشد، می‌پردازیم. بخش‌های متعدد این قسمت، قوانین کیفری علیه تروریسم را تقویت می‌کنند. این عنوان جرایم را برای تروریسم علیه حمل و نقل جرم افزوده است. همچنین به تروریسم داخلی می‌پردازد و آن را تعریف می‌کند که شامل "اقدامات خطرناک برای زندگی بشر که نقض قوانین جنایی ایالات متحده یا هر ایالتی است" که به نظر می‌رسد به منظور ارباب و یا مجبور کردن یک جمعیت غیرنظامی است؛ برای تأثیرگذاری بر سیاست دولت با ارباب یا اجبار؛ یا به وسیله تخریب، ترور، یا آدم ربایی، بر رفتار دولت تأثیر بگذارد؛ و در درجه اول در قلمرو صلاحیت ارضی ایالات متحده اتفاق می‌افتد. علاوه بر این، برخی از قوانین جنایی محدودیت‌ها را گسترش می‌دهد. جایی که اعمال برخی از جرایم تروریستی "منجر به ایجاد یک خطر قابل پیش‌بینی، مرگ و یا آسیب جدی جسمی به فرد دیگری شد"، محدودیت‌های قانونی حذف می‌شود. همچنین در نظر دارد جلوگیری از تروریسم سایبری را با افزایش مجازات‌های جرم و جنایت برای نقض قوانین تخفیف و تجاوز به کامپیوتر مورد هدف قرار دهد. این تعریف قانونی "کامپیوترهای محافظت شده" را اصلاح می‌کند به طوری که رایانه‌های موجود در خارج از ایالات متحده را هم شامل می‌شوند.

دولت ایالات متحده در حال تلاش برای معرفی قوانین سختگیرانه برای تجهیز سازمان‌ها برای حفاظت از اطلاعات از آخرین تهدیدات اینترنتی است. با این حال، "بروس شنیر" به درستی گفت که حملات سایبری موفق به سیستم‌های دولتی با وجود تلاش‌های دولت ادامه می‌یابد. این امر برای شرکت‌های خصوصی هم صادق است. توصیه می‌شود که سازمان‌ها در مورد امنیت برنامه‌ها و داده‌های خود اقدام کنند. جنایتکاران سایبری همیشه در حال حرکت هستند و در رویکرد خود برای حمله پیشرفت می‌کنند. به همین دلیل شرکت‌ها باید سیستم‌های خود را به طور منظم برای شناسایی آسیب‌پذیری‌ها و بلافاصله به نقاط ضعف برسانند.

این قسمت از پژوهش، چارچوب و سندها را با شروع کنگره ۱۱۷ آغاز می‌کند تا بیش از ۳۰ کنگره را که بخشی از آن هستند یا مربوط به آن هستند، اصلاح کنند. این شامل بحث در مورد مسائل مربوط به قانون‌گذاری و فعالیت در کنگره ۱۱۳ می‌شود.<sup>۱</sup>

### مبحث دوم: قوانین امنیت سایبری

اسناد قانونی اخیر، از جمله بسیاری از لایحه‌ها معرفی شده در کنگره‌های اخیر، به طور عمده بر مسائل در چند حوزه گسترده، از جمله به شرح زیر:

"حفاظت از زیرساخت‌های بحرانی سازمان‌های خصوصی"، "به اشتراک‌گذاری اطلاعات امنیت اطلاعات در میان مراکز خصوصی و دولتی"، "وزارت امنیت داخلی مقامات برای حفاظت از سیستم‌های فدرال"، "اصلاح قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال"، "نیروی کار سایبری"، و "تحقیق و توسعه"

"سایر موضوعات" شامل قانون جرایم سایبری، اعلان نقض حقوق بشر و امنیت سایبری مربوط به دفاع نیز در طرح‌های قانونی مورد توجه قرار گرفته‌اند. حداقل برخی از مراکز مطالعاتی که در این باره صورت می‌گیرد، تغییرات صریح را در قوانین جاری پیشنهاد کرده‌اند. با این حال، هیچ کدام از چنین اصلاحاتی تا پایان کنگره ۱۱۲ شانزدهم تصویب نشد.

در کنگره ۱۱۲ و ۱۱۳، چندین سندی که به طور خاص بر روی امنیت سایبری متمرکز شده بود، بررسی شد.

### اسناد قانونی جامع در کنگره ۱۱۲ شامل:

قانون امنیت سایبری ۲۰۱۲٪ توصیه‌های یک کارگروه مجلس نمایندگان مجلس و یک سند توسط دولت اوپاما. در مجلس سنا مورد بحث قرار گرفت اما دو مورد در رای گیری با شکست مواجه شد. در غیاب تصویب قانون امنیت سایبری در آن کنگره، کاخ سفید، با مقررات مربوط به حفاظت از اطلاعات جاسوسی، از جمله به اشتراک‌گذاری اطلاعات و توسعه استانداردها تصمیمات خود را به انجام رساند.

در کنگره ۱۱۲ سیزدهم، چندین سند و برخی از مسائل مطرح شده برای بهبود بخشی امنیت سایبری و توصیه‌هایی که توسط هیئت بررسی انجام شده است، مطرح شده است. چهار مورد در مجلس نمایندگان در کنگره ۱۱۲ را تصویب شد اما مجلس سنا آنها را مورد توجه قرار نداد. آنها دوباره مجدداً به بررسی گذاشته شدند و مجدداً به تصویب کنگره ۱۱۵ رسیدند.

۱- برای گردآوری گزارش CRS و سایر منابع در مورد امنیت سایبری، به گزارش Cybersecurity، CRS Report R42507: گزارش‌های معتبر و منابع، توسط موضوع، توسط ریتا تهان، برای گزارش‌های مرتبط با امنیت سایبری انتخاب شده در CRS، به بررسی مسائل مربوط به CRS قبل از کنگره مراجعه کنید.

2- FISMA  
3- S. 3414  
4- same

- قانون به اشتراک گذاری و حفاظت از اطلاعات سایبری<sup>۱</sup> بر اشتراک و هماهنگی اطلاعات تمرکز دارد.

- قانون بهبود امنیت سایبری سال ۲۰۱۳ و قانون تحقیق و توسعه فناوری شبکه و فناوری آمریکا در سال ۲۰۱۳ در مورد فناوری های تحقیق و توسعه سایبری امنیتی فدرال و استانداردهای فنی است.

- قانون مدرنیزاسیون امنیت اطلاعات فدرال سال ۲۰۱۳ پرداخت.

همچنین تصویب مجلس سه طرح بود که به نقش وزارت امنیت داخلی در امنیت سایبری اشاره داشت: قانون پیشرفت تحقیق و توسعه زیربنای بحرانی، قانون امنیت ملی امنیت سایبری و قانون حفاظت از زیرساخت‌های بحرانی امنیت ملی و سال ۲۰۱۳. آنها شامل مقررات مربوط به نیروی کار، تحقیق و توسعه، به اشتراک گذاری اطلاعات و همکاری دولتی / خصوصی در حفاظت از اطلاعات محرمانه هستند.

### سه کنوانسیون سمینار سنا در کنگره ۱۱۳:

- قانون استخدام و نگهداری نیروی کار سایبری در سال ۲۰۱۴، پرونده مربوط به مسائل مربوط به نیروی کار، مجلس سنا را به عنوان اصلاحیه تصویب کرد.
  - قانون حفاظت از امنیت ملی در سال ۲۰۱۴ مجوز مرکز به اشتراک گذاری اطلاعات را فراهم می‌کند.
  - قانون مدرنیزاسیون امنیت اطلاعات فدرال ۲۰۱۴، به اصلاح قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال می‌پردازد.
- چهار لایحه، با اصلاح، در پایان کنگره‌ی ۱۱۳ برگزار شد: این پرونده‌ها به اصلاح قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال و مسائل نیروی کار و فعالیت‌های به اشتراک گذاری اطلاعات اشاره دارد.
- نقش فدرال در رسیدگی به امنیت سایبری پیچیده است. این شامل هر دو امنیت سیستم‌های فدرال و انجام نقش مناسب فدرال در حفاظت از سیستم‌های غیرفدرال می‌باشد. هیچ مقررات در چارچوب کلی وجود ندارد، اما بسیاری از مقررات اعمال شده در مورد جنبه‌های مختلف امنیت سایبری قرار دارند. برخی از مفاد قابل توجه در اعمال زیر است:
- دستگاه تقلبی دسترسی و کامپیوتر تقلب و سوء استفاده از قانون ۱۹۸۴ حملات مختلف بر روی سیستم‌های کامپیوتری فدرال و در آن استفاده شده توسط بانک ها و در تجارت بین ایالتی و خارجی را ممنوع کرده است.
  - قانون حفظ حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی سال ۱۹۸۶ ممنوعیت استعفای الکترونیکی غیر مجاز را ممنوع کرده است.

– قانون امنیت کامپیوتر سال ۱۹۸۷ زیر نظر مؤسسه ملی استاندارد و فناوری مسئولیت توسعه استانداردهای امنیتی سیستم های کامپیوتری فدرال را، به جز سیستم های امنیت ملی<sup>۲</sup> که برای دفاع استفاده می شود و مأموریت های اطلاعاتی، و مسئولیت وزیر بازرگانی برای صدور استانداردهای امنیتی را به عهده داشت.

– قانون کاهش حجم حسابداری در سال ۱۹۹۵ زیر نظر مسئول دفتر مدیریت و بودجه<sup>۳</sup> برای توسعه سیاست های امنیت سایبری پرداخت.

– قانون کلینگر-کوهن سال ۱۹۹۶ مسئولین را برای اطمینان از کفایت آژانس های اطلاعاتی و سیاست های امنیتی، مقام مأموریت اطلاعات<sup>۴</sup> را در سازمان ها ایجاد کرد و به وزیر بازرگانی مجوز داد تا استانداردهای امنیتی اعلام شده را اعمال کند.

– قانون امنیت ملی در سال ۲۰۰۲<sup>۵</sup> به وزارت امنیت داخلی<sup>۶</sup> بعضی از مسئولیت های امنیتی سایبری را علاوه بر موارد ذکر شده توسط مسئولیت های عمومی خود برای امنیت داخلی و زیرساخت های حیاتی<sup>۷</sup> اعمال کرده است.

– قانون تحقیق و توسعه سایبری که در سال ۲۰۰۲ نیز تصویب شد، مسئولیت های تحقیقاتی در زمینه امنیت سایبری برای بنیاد ملی علوم<sup>۸</sup> را تأسیس کرد.

– قانون دولت الکترونیک در سال ۲۰۰۲ به عنوان وسیله قانونی اصلی برای هدایت مدیریت فناوری اطلاعات فدرال و ابتکارات برای ایجاد اطلاعات و خدمات آنلاین در اینترنت و شامل نیازهای مختلف امنیتی سایبری است.

– قانون مدیریت اطلاعات فدرال امنیت اطلاعات در سال ۲۰۰۲<sup>۹</sup> و مسئولیت های سازمان امنیت سایبری را تقویت و تدوین کرد، یک مرکز حادثه مرکزی فدرال ایجاد کرد و به جای وزیر بازرگانی، مسئولیت صدور استانداردهای امنیت سایبری فدرال را به عهده داشت.

بیش از ۴۰ قانون دیگر که توسط خدمات تحقیقات کنگره شناسایی شده اند نیز مقررات مربوط به امنیت سایبری دارند. اصلاحات به بسیاری از این قوانین پیشنهاد شده است. بسیاری از لایحه ها و قطعنامه های سایبری در سه کنگره اخیر، بیش از ۴۰ نفر در کنگره های ۱۱۳ و ۱۱۲ و بیش از ۶۰ مورد در کنگره ۱۱۱ مورد معرفی شده اند. تعدادی از لایحه ها اصلاح قوانین کنونی را پیشنهاد می دهند و چندین مورد بحث و

1- NIST

۲- این اصطلاح در U. S. C. 44 تعریف شده است. § ۳۵۴۲ (ب) (۲)

3- OMB

4- CIO

5- HSA

6- DHS

7- CI

8- NSF NIST

9- (FISMA), NIST

10- OMB

11- CRS

گفتگو را با چهار لایحه که به طور خاص در امنیت سایبری در پایان کنگره ۱۱۳ انجام شده است، دریافت کرده‌اند.

به طور کلی، اسناد قانونی در مورد امنیت سایبری در کنگره‌های اخیر به طور عمده بر مسائل در ۱۰ حوزه گسترده تمرکز کرده است:

– حفاظت از امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی (به خصوص شبکه برق و صنایع شیمیایی)،

– به اشتراک گذاری اطلاعات و هماهنگی بین بخش‌ها،

– مسئولیت‌ها و اقتدار سازمان‌های فدرال،

– اصلاح قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال،

– تحقیق و توسعه (تحقیق و توسعه)،

– نیروی کار سایبری،

– نقض داده‌ها منجر به سرقت یا قرار گرفتن در معرض اطلاعات شخصی مانند اطلاعات مالی،

– جرایم سایبری و مجازات،

– استراتژی امنیت ملی سیتی،

– تلاش‌های بین‌المللی

برای بسیاری از این موضوعات، حداقل برخی از اسناد مربوط به آنها، تغییراتی را در قوانین جاری پیشنهاد کرده‌اند. با وجود عدم تصویب قانون سایبر، در کنگره‌های قبلی، به نظر می‌رسد که اساساً قابل توجه بودن حمایت از قوانین مهم برای رسیدگی به بسیاری از مسائل شناسایی شده در مجلس، مجلس سنا و کاخ سفید، روش‌های مختلفی را برای چنین قوانینی در نظر گرفته‌اند.

اسناد قانونی در کنگره‌های اخیر، روش‌های متعددی را برای رسیدگی به مسائل امنیتی سایبری در نظر گرفته‌اند. بحث زیر رویکردهای مختلفی را از سندهای کنگره‌های ۱۱۲ تا ۱۱۷ ارائه می‌دهد که مسائل زیر را در بر می‌گیرد: "موضوعات انتخاب شده در قانون پیشنهادی"، "به اشتراک گذاری اطلاعات مربوط به امنیت اطلاعات"، وزارتخانه‌های امنیت ملی برای حفاظت از سیستم‌های فدرال"، "اصلاح"، "نیروی کار سایبری"، و "تحقیق و توسعه"، و نیز بعضی "موضوعات دیگر" – قانون جرم‌گذاری جرایم، اعلان نقض اطلاعات و امنیت سایبری مربوط به دفاع است.<sup>۱</sup>

نسخه فرعی کمیته ای از سند فدرال، قانون امنیت ملی را اصلاح کرد تا به وزیر امنیت داخلی برای انجام ارزیابی مستمر خطر ابتلا امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی به ویروس‌های اطلاعاتی بپردازد تا سالانه در طرح حفاظت از زیرساخت‌های ملی مورد استفاده قرار گیرد.<sup>۲</sup> همچنین برای بررسی مقررات سایبری

۱- برای بحث در مورد مسائل حقوقی مرتبط با حفاظت از سیستم‌های فدرال، امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی، و به اشتراک گذاری اطلاعات، نگاه کنید به گزارش CRS R42409

2- HR 367439

۳- وزارت امنیت داخلی، "طرح حفاظت از زیرساخت‌های ملی"، ۱۹ نوامبر ۲۰۱۴،

برای امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی تحت پوشش (به عنوان تعیین شده توسط وزیر) و پر کردن هر شکاف با استفاده از مجموعه‌ای از استانداردهای به رسمیت شناخته شده اجماع، در صورت لزوم، و برای کار با بنیاد ملی علوم برای ایجاد چنین استانداردهای در صورت لزوم اطلاعات لازمه صورت گرفته است. این قانون، پیشروی نظارتی فراتر از استانداردهای جمع آوری شده را ممنوع کرده است.

نسخه کامل سند کمیته تحقیقاتی قانون امنیت ملی را به شیوه‌ای متفاوت از نسخه فرعی کمیته تغییر داده است. این امر به وزیر امور خارجه اجازه می‌دهد در ارزیابی ریسک و سایر فعالیت‌های محافظتی با توجه به خصوصی سازی امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی تنها بر اساس درخواست صاحبان و اپراتورها، مشارکت داشته باشد. این امر به وزیر دارایی نیاز دارد تا یک استراتژی امنیت سایبری را برای سیستم‌های امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی ایجاد کند و تصریح می‌کند که این لایحه نمی‌تواند مجوز بیشتری برای وزارت امور خارجه امریکا در اختیار نهادهای فدرال یا غیر فدرال قرار دهد.

سندهای بعدی مقررات خاصی برای حفاظت از مصونیت امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی نداشتن؛ شبیه به آنهایی که در اسناد مورد بحث قرار گرفته است. با این حال، این لایحه مجازات جبران خسارت برای کامپیوترهای امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی را فراهم خواهد کرد و مانند سند‌های مورد بحث در بالا، آنها شامل مقررات به اشتراک گذاری اطلاعات است که می‌تواند در حفاظت از مصونیت امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی مفید باشد.

لایحه در کنگره ی ۱۱۳ در محدوده ی زمانی کمتر از کنگره ۱۱۲ در نظر گرفته شده است. سند فدرال فرآیندی را ایجاد می‌کند که توسط بنیاد ملی علوم به همان شکل ایجاد شده در فرمان اجرایی ۱۳۶۳۶ ایجاد شود. دیگر اسناد مسئولیت قانونی را به عهده خواهند داشت و مسئولیت مرکز ملی، ادغام سیبرد و ارتباطات (امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی) توسط وزارت امنیت داخلی در سال ۲۰۰۹ تحت اقتدار قانونی موجود برای ارائه و تسهیل اشتراک اطلاعات و رخداد واکنش در میان موسسات امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی دولتی و خصوصی خصوصی شده است. سند بعدی فدرال در دسامبر ۲۰۱۴ اعمال شد. سند بعدی نیز مسئولیت وزارت امنیت داخلی را برای هماهنگی در بخش‌های امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی در زمینه امنیت سایبری فعالیت‌ها، ارائه پاسخ حادثه ای برای کمک به نهادهای امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی و ترویج توسعه فناوری‌های امنیتی سایبری به عهده دارد.

موانع برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات در مورد تهدیدات، حملات، آسیب پذیری‌ها و سایر جنبه‌های امنیت سایبری - هم درون بخش‌ها و هم در بخش‌های مختلف - به عنوان مانع مهمی در حفاظت موثر سیستم‌های اطلاعاتی، به ویژه در ارتباط با امنیت داخلی و زیرساخت‌های حیاتی، در نظر گرفته شده‌اند. مثال‌ها شامل موانع قانونی، نگرانی در مورد مسئولیت و سوء استفاده، حفاظت از اسرار تجاری و دیگر

اطلاعات کسب و کار اختصاصی و عوامل نهادی و فرهنگی است؛ برای مثال، رویکرد سنتی به امنیت تمایل دارد تا تأکید بر محرمانه بودن، که لزوماً مانع از تبادل اطلاعات شود. اسنادی برای کاهش یا حذف چنین موانعی، از جمله مقررات اسناد قانونی در دو کنگره اخیر، موجب نگرانی شده است، برخی از آنها با هدف حذف موانع موجود مواجه مشکلاتی هستند که در حال حاضر مانع از اشتراک می‌شوند. برای مثال شامل خطراتی برای حفظ حریم خصوصی فرد و حتی سخنرانی آزاد و حقوق دیگر میشوند، استفاده از اطلاعات برای اهداف غیر از امنیت سایبری، مانند اقدامات نظارتی دولتی غیررسمی، بهره برداری تجاری از اطلاعات شخصی، یا توافق ضد رقابت میان شرکت های تجاری که در حال حاضر قوانین فدرال را نقض می‌کنند.<sup>۱</sup>

### اصلاح قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال

قانون مدیریت امنیت اطلاعات فدرال در سال ۲۰۰۲ به تصویب رسید. این چارچوبی را که در چندین قانون قبلی تصویب شده بود، مرور کرد. قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال در ابتدا تصویب شد برای تمرکز بر روی روش و گزارش به جای امنیت عملیاتی، تاکمبود معیارهای به طور کلی پذیرفته شده امنیت سایبری، تغییرات در تفسیر آژانس از مأموریت در عمل، تمرکز بیش از حد بر روی سیستم‌های اطلاعاتی فردی به عنوان مخالف به اطلاعات عمومی آژانس معماری و معیارهای کافی برای اجرای انطباق در سازمانها و در سراسر سازمان مورد بررسی قرار گیرد.

هفت سند قانونی در کنگره ۱۱۲ (گزارش نیروی کار، پنج لایحه فدرال،<sup>۲</sup> سند کاخ سفید) قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال را تجدید نظر می‌کنند، در حالی که بسیاری از چارچوب کنونی را حفظ می‌کنند: همه باید شرایط لازم را برای برنامه های امنیتی اطلاعات آژانس، بررسی مستقل سالانه برنامه های امنیتی، و گزارش های مربوط به اثربخشی و کمبود برنامه ها داشته باشند.

تمامی الزامات مورد نیاز برای نظارت مستمر بر سیستم های آژانس، از جمله نظارت خودکار باید فراهم شده باشد.

همه مسئولان قبلی می‌توانند مسئولیت بنیاد ملی علوم را برای توسعه استانداردهای امنیت سایبری، از جمله استانداردهای اجباری، حفظ کنند. یکی از لوایح<sup>۳</sup> مسئولیت فعلی وزیر بازرگانی را برای صدور استانداردها حفظ کرده است، در حالیکه دیگر لوایح<sup>۴</sup> و سند کاخ سفید این مسئولیت را به وزیر بازرگانی منتقل کرده است.

۱- نگاه کنید به "قوانین ضد ترویج و بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال"

2- HR 4257, S. 2105, S. 2151, S. 3342, S. 3414

3- H. R. 4257

4- S. 2105, S. 2151, S. 3342, S. 3414

لایحه دیگری<sup>۱</sup> نیز مسئولیت فعلی وزیر بازرگانی را برای نظارت بر سیاست امنیت اطلاعات فدرال و ارزیابی برنامه های اطلاعاتی سازمان آژانس حفظ کرده است. دولایحه دیگر<sup>۲</sup> و سند کاخ سفید، مقامات و توابع را برای سیاست امنیتی اطلاعات از وزیر بازرگانی به وزارت امنیت داخلی منتقل کرده اند. وزیر بازرگانی قبلاً تعدادی از مقامات را به وزارت امنیت داخلی به صورت اداری اختصاص داده بود،<sup>۳</sup> و گزارش کار گروه بیانگر حمایت از این رویکرد است. برعکس، دولایحه دیگر<sup>۴</sup> این مسئولیت را به وزیر بازرگانی منتقل کرده است. با این حال، هیچ یک از این اسناد به دبیران بازرگانی یا مقامات امنیت داخلی اجازه نداد تا برنامه های امنیت اطلاعات آژانس را تصویب یا رد کنند. فقط یک لایحه<sup>۵</sup> به صراحت قدرت فعلی وزیر بازرگانی را حفظ کرده بود تا از اقتدار مالی خود برای تحقق پاسخگویی استفاده کند.

دو سند دیگر<sup>۶</sup> و سند کاخ سفید، مقامات امنیتی جدیدی را به وزیر امنیت داخلی ملحق کرده، که مسئولیت آنها از جمله تشخیص نفوذ، استفاده از اقدامات متقابل، دسترسی به ارتباطات و دیگر ترافیک سیستم در سازمان ها و همچنین قدرت جهت آژانس های مستقر در انجام اقدامات محافظتی و در صورت تهدید قریب الوقوع بدون مشاوره قبلی برای حفاظت از سیستم های آژانس اقدام کنند، می باشد. این سند<sup>۷</sup> وزارت امنیت داخلی را با نقش بسیار محدودتری در اختیار داشت و نیاز به انجام تجزیه و تحلیل امنیتی مداوم با استفاده از اطلاعات ارائه شده توسط سازمانها داشت. اما لایحه دیگری<sup>۸</sup> این مسئولیت را به جای وزیر بازرگانی می دهد.

فقط یک لایحه<sup>۹</sup> می تواند مأموریت فعلی قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال را که مسئولیت وزیر بازرگانی را برای تضمین عملیات یک مرکز حوادث فدرال به عهده دارد حفظ کند. با این حال، اما دو لایحه دیگر<sup>۱۰</sup> و سند کاخ سفید هر کدام حاوی مقررات دیگری بود که مرکزهایی را در داخل وزارت امنیت داخلی تشکیل می دادند که برای گزارش حادثه، اشتراک اطلاعات و سایر فعالیت های امنیتی سایبری فراهم شده بود. در مقابل، لوایح دیگر شامل مقرراتی برای تسهیل گزارش دهی به تعدادی از مراکز بود.

1- H. R. 4257

2- S. 2105, S. 3414

۳- نگاه کنید به جفری زینتز، وویک کندری، و هوارد اشمیت، "دستورالعمل گزارشگری مالی برای قانون مدیریت امنیت اطلاعات فدرال و آوریل ۲۰۱۰، 21-15، M-10-15 مدیریت حفظ حریم خصوصی آژانس"، دفتر مدیریت و بودجه، یادداشت برای روسای ادارات و مؤسسات اجرایی : [http://www.whitehouse.gov/omb/assets/memoranda\\_2010/m10-15.pdf](http://www.whitehouse.gov/omb/assets/memoranda_2010/m10-15.pdf); Orszag and Schmidt, "Clarifying Cybersecurity Responsibilities."

4- S. 2151, S. 3342

5- H. R. 4257

6- S. 3414, S. 2105

7- S. 2151

8- S. 3342

9- H. R. 4257

10- S. 3414

11- S. 3342, S. 2151

مقررات لایحه فدرال عمدتاً مشابه آنهایی که در کنوانسیون ۱۱۲ ریاست جمهوری در لایحه های نیاز به صدور گواهینامه سازمان از امنیت وب سایت هایی که اطلاعات قابل شناسایی شخصی را جمع آوری می کنند، هستند. مرکز اطلاعات شناسایی شخصی همچنین یک بخش را به قانون مدیریت اطلاعات امنیت فدرال اضافه خواهد کرد که نیاز به وزیر بازرگانی برای ایجاد رویه هایی برای آژانس هایی که در صورت نقض اطلاعات مربوط به اطلاعات شناسایی شخصی، از جمله اعلان افراد تحت تعقیب و سایر اقدامات به صورت مناسب، پیگیری می شود. در لایحه دیگری<sup>۴</sup> گزارش شده است که قانون، مدیریت اطلاعات امنیت فدرال را برای تأیید قانونی، قانونی برای وزارت امنیت داخلی برای نظارت بر امنیت سیستم عامل آژانس در نظر می گیرد که مطابق با مجوز چنین اختیاری است که توسط وزیر بازرگانی در سال ۲۰۱۰ اعلام شده است<sup>۵</sup> حال، بر خلاف برخی از لوایح قبل از آن، این لایحه<sup>۶</sup> به طور خاص نیاز به نظارت مستمر از اطلاعات سیستم، اما نیاز به سازمانی برای پیاده سازی دستورات عملیاتی از وزارت امنیت داخلی را تأکید دارد،<sup>۷</sup> که می تواند شامل مسئولیت انتقال برای مرکز حادثه فدرال به وزارت امنیت داخلی، و نیاز به وزیر بازرگانی برای ایجاد روش هایی برای اطلاع رسانی و پاسخ های دیگر را به نقض اطلاعات شناسایی شخصی برطرف سازد. نسخه پذیرفته شده از لایحه<sup>۸</sup> شامل برخی از زبان سازش، از جمله در استفاده از نظارت مستمر و روشن کردن نقش وزیر بازرگانی، وزارت امنیت داخلی، و سازمان های فردی است.

### اصلاحات پیشنهادی از مقررات کنونی

برای شناسایی قوانینی که ممکن است نامزد برای تجدیدنظر قرار گیرند، خدمات تحقیقات کنگره یک جستجوی گسترده، مشاوره با متخصصین مختلف و بررسی منابع مختلف از جمله اسناد قانونی در کنگره های اخیر انجام داد. این جستجو بیش از ۵۰ قوانین بالقوه مربوطه را بدست آورد که تجدیدنظرهای پیشنهادی برای اکثر آنها مشخص شده است.<sup>۹</sup> برای هر یک از قوانینی که در زیر بحث شده است، این گزارش حاوی مطالبی است که شامل:

- 1- H. R. 1163
- 2- H. R. 4257, H. R. 3635
- 3- PII
- 4- S. 2521

۵- Schmidt و Orszag، "روشن ساختن مسئولیت امنیت سایبری"

- 6- S. 2, 521

۷- برنامه فعلی در وزارت امنیت داخلی، "تشخیص و کاهش مداوم" (CDM)، ۲۰۱۴ ژوئن ۲۴ توصیف شده است <http://www.dhs.gov/cdm>.

- 8- S. 2521

۹- ۲۷ مدرک وجود دارد، اما یکی از قوانین ضد تراست شامل چهار قانون مختلف است. هیچ یک از دو لیست به طور قطعی یا جامع نبوده است. به عنوان مثال، برخی از تحلیلگران ممکن است استدلال کنند که مجوز های موجود بیشتر باید شامل شود، یا به طور متناوب، برخی از مقررات که شامل می شوند، از اهمیت زیادی برخوردار نیستند.

– نامی است که در قانون اساسی شناخته شده است،  
– شماره قانون عمومی، که همراه با استنادات مقررات در قانون اساسی و مربوط به استنادات قوانین ایالات متحده می باشد.<sup>۱</sup>

– شرح مختصری از ارتباط قانون امنیت سایبری؛ و  
– بحث در مورد تجدید نظر ها یا به روز رسانی های سندی پیشنهاد شده است.  
مقررات مورد بحث تنها شامل مواردی هستند که خدمات تحقیقات کنگره اسناد خاصی را برای تجدید نظر در آنها از ناظران مختلف و در منابع عمومی درخواست کرده است. مقررات جدیدی از قوانین فدرال که به صراحت به عنوان اصلاح قوانین جاری نامگذاری شده مشخص نشده است.  
توصیه هایی برای زبان قانونی در اطلاعیه نقض داده ها در سند کاخ سفید و گزارش کار گروه است. این دو اسناد و لایحه مربوط به این موضوع که در کنگره ۱۱۲ معرفی شدند، ۷۹ قانون اساسی را که مورد تجدید نظر قرار می گیرد، مشخص می کند. یکی از این لایحه ها ۱۸ مورد قانونی فصل ۴۷ (تقلب و اظهارات غلط) با اضافه کردن یک بخش جدید در انتها را مورد بررسی قرار داده است، اما این مقرر هیچ قانون اسمی را که در لایحه یا قوانین ایالات متحده مشخص نشده است تغییر نمی دهد. بنابراین در بحث زیر درج نشده است. با این حال، این لایحه همچنین ۱۸ مورد قوانین ایالات متحده را تجدید نظر کرده است. سند کاخ سفید<sup>۲</sup> که توسط «قانون دسترسی تقلب و رایانه ای برای سوء استفاده و نقض قوانین سال ۱۹۸۴» اضافه شده است، نیز مورد بحث قرار گرفته است.

لایحه با مقرراتی است که به وضوح مربوط به یک قانون نامیده می شود، اما این قانون را صریحا اصلاح نمی کند. یک مثال از ۱۱۱ کنگره سندی<sup>۳</sup> است که مقررات امنیت سایبری را که ممکن است به عنوان اصلاحیه های قانون امنیت ملی تفسیر شود، بیان کرده اما به آن اشاره نشده است. این مقررات در این پژوهش بحث نشده است، زیرا تأثیرات آنها بر اساس قوانین خاص با اطمینان مشخص نیست. رویکردی که در این پژوهش استفاده شده از تمرکز بر مقررات توسط نام های متداول آنها در بسیاری موارد مفید است، اما در برخی موارد، به خصوص در رابطه با قوانین ایالات متحده، محدودیت های قابل توجهی دارد.  
بعضی از قوانین، مانند قانون ایالات متحده آمریکا<sup>۴</sup>، ممکن است در بسیاری از عناوین و بخش ها طبقه بندی شوند،<sup>۵</sup> که می توانند تجزیه و تحلیل را به چالش بکشند. با این حال، عدم همبستگی بین قوانین اعلام شده و اصلاحیه پیشنهادی در کد ایالات متحده که در بالا شرح داده شده است، ممکن است در مواردی

۱- برای اطلاعات بیشتر در مورد فرم های استناد، کتابخانه قانون کنگره، "اساسنامه های فدرال"، فوریه ۲۸، ۲۰۱۴ را ببینید

<http://www.loc.gov/law/help/statutes.php>.

2- S. 1151

3- § 1030

4- H. R. 5590

5- Patriot 2001

۶- این قانون به ۱۵ عنوان طبقه بندی شده است.

منجر به شکاف قابل توجهی در پوشش مقررات مربوط به قانون مربوط به امنیت سایبری با رویکردی مانند این شود. بنابراین، تجزیه و تحلیل ارائه شده در اینجا نمی تواند کامل باشد.

#### ۱-۲-۵-۲- گفتار پنجم: به روز رسانی های احتمالی مقررات مربوطه مهم

استفاده از نیروهای نظامی را در اجرای قانون های غیرنظامی در ایالات متحده محدود می کند، مگر اینکه در داخل تسهیلات دولت فدرال باشد!

دادگاه ها تصریح کرده اند که نقض این قانون زمانی رخ می دهد که اجرای قانون های غیرنظامی "استفاده مستقیم از تحقیقات نظامی" را منجر شود، زمانی که استفاده از ارتش برای فعالیت های مقامات غیرنظامی باشد یا زمانی که نیروی نظامی مورد استفاده قرار می گیرد تا شهروندان را به ارتش سوق دهد به صورت اجباری بوده است.

بعضی از ناظران ادعا می کنند که این قانون مانع از همکاری ارتش در امنیت سایبری با سازمان های مدنی می شود که ممکن است از تخصص و قابلیت های نظامی ساکنان ارتش و وزارت دفاع پشتیبانی کند.<sup>۲</sup> علاوه بر این ممکن است گاهی اوقات دشوار باشد که یک حمله سایبری جنایی از یک دفاع ملی جدا باشد، به خصوص اگر حمله به قسمتی از امنیت داخلی و زیرساخت های حیاتی مرتبط باشد.

بعضی ها پیشنهاد دادند که این قانون اصلاح شود تا زمانی که ارتش آمریکا بتواند در داخل کشور در مورد تهدیدات اینترنتی به چنین زیرساخت هایی، که اکثر آنها به صورت خصوصی هستند، دسترسی داشته باشد. دیگران معتقدند که اصلا نیازی به تجدیدنظر نیست، زیرا رئیس جمهور تحت قانون فعلی مجاز است تا نظامیان را برای حمایت از مقامات مدنی در صورت وقوع یک فاجعه داخلی هدایت کند.

یادداشت توافق نامه بین وزارت امنیت داخلی، وزارت دفاع آمریکا و ایجاد نیروی مأموریت ملی سایبری فرماندهی سایبری ایالات متحده برای حفاظت از اطلاعات جاسوسی ممکن است احتمال این که ارتش نقش مهمی در پاسخ دادن به یک حمله سایبری عمده در شبکه های اطلاعاتی آمریکا داشته باشد، افزایش دهد. با این حال، برخی معتقدند که دفاع از سیستم های اطلاعاتی ایالات متحده تنها باید در اختیار سازمان های غیرنظامی نظیر وزارت امنیت داخلی و پلیس فدرال آمریکا باشد، زیرا دخالت نظامی باعث ایجاد نگرانی های حریم خصوصی غیرقابل قبول و نگرانی های آزادی های مدنی می شود.

6- Posse Comitatus Act of 1879 Ch. 263, 20 Stat. 152. 18 U. S. C. §1385

۱- به عنوان مثال، نگاه کنید به جفری ک. تومر، "دیدگاه استراتژیک امنیت داخلی: اصلاح قانون مجلس و نقش DOD در امنیت داخلی" (نک

نوشته، دانشکده مطالعات پیشرفته نظامی، فرماندهی ارتش ایالات متحده و کالج ستاد عمومی، فورت لاینوروست، کانزاس، ۱۱ جولای ۲۰۰۲)

<http://www.dtic.mil/cgibin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA403866>

۳-۱-۲- مبحث سوم: قوانین ضد ترویج و بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال<sup>۱</sup>۳-۱-۳-۱- گفتار اول: بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال<sup>۲</sup>

هنگامی که در قانون آمده است، اصطلاح "قوانین ضد تراست" به طور کلی یعنی سه قانون ذکر شده در قوانین ایالات متحده<sup>۳</sup> که سه قانون اول ذکر شده در بالا است. همچنین اغلب در فهرست قوانین ضد تراست شامل بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال است که منجر به معاملات غیرمنصفانه و گمراه کننده می شود. بخش ۵ گنجانده شده است، زیرا دادگاه ها دریافتند که رقابت ناعادلانه شامل حداقل فعالیت هایی می شود که اعمال شرمن یا کلیتون را نقض می کنند.<sup>۴</sup>

قوانین ضد ترویج و همچنین بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال مجموعه ای از مقررات است که مانع ترکیب یا توافق که به طور نامحدود محروم از تجارت باشد می شود. هر زمان که رقبا در یک بازار خاص اطلاعات را به اشتراک بگذارند، نگرانی های ضد تراست ممکن است به علت خطر توافق بین رقبا افزایش یابد.

توافقاتمهمی به اشتراک گذاری اطلاعات بین شرکت های خصوصی ممکن است تحت تاثیر نظارت بر ضد آن باشد، زیرا اشتراک اطلاعات بین رقبا، فرصت هایی برای همکاری با هدف محدود کردن تجارت ایجاد کند. با این حال، توافقاتمهمی به اشتراک گذاشتن اطلاعات برای مبارزه با امنیت سایبری ممکن است با اصول ضد تروریستی مطابقت داشته باشد تا زمانی که اهداف آنها برای مبارزه با تهدیدات سایبری به جای مانع رقابت باشد. برخی از ناظران ممکن است استدلال کنند که برای توسعه توافقاتمهمی های موثر و کارآمد در زمینه اطلاعات برای تهدیدات امنیتی سایبری، یک معافیت صریح از قوانین ضد تروریستی برای این موافقتنامه ضروری است. کنگره قبلاً چنین معافیتی را پیشنهاد کرده است. به عنوان مثال، لایحه<sup>۵</sup> (کنگره ۱۰۷) یک معافیت بهره برداری از قوانین ضد تراست و بخش ۵ قانون کمیسیون تجارت فدرال را به افراد قانونگذار و اجرایی توافقی های وارد شده صرفاً به منظور "تسهیل اصلاح یا اجتناب از امنیت سایبری" مشکل مربوط به آن یا ارتباط یا افشای اطلاعات برای کمک به تصحیح یا جلوگیری از اثرات یک مسئله مربوط به امنیت سایبری است، قائل شده است. چنین معافیتی، بعد از تصویب کنگره، به شرکت

1- Sherman Antitrust Act Ch. 647, 26 Stat. 209. 15 U. S. C. §§1-7. Wilson Tariff Act Ch. 349, §73, 28 Stat. 570. 15 U. S. C. §§8-11. Clayton Act P. L. 63-212, 38 Stat. 730. 15 U. S. C. §§12-27.

2- FTC

3- Ch. 311, §5, 38 Stat. 719. 15 U. S. C. §45(a).

4- §12 (a) .

5- United States v. American Airlines Inc. , 743 F. 2d 1114 (5th Cir. 1984); FTC v. Motion Picture Advertising Serv. Co. , 344 U. S. 392, 394-95 (1953); FTC v. Cement Institute, 333 U. S. 683, 694 (1948); Fashion Originators' Guild v. FTC, 312 U. S. 457, 463-64 (1941).

6- Federal Trade Commission and Department of Justice, Antitrust Guidelines for Collaborations among Competitors, April 2000, <http://www.ftc.gov/os/2000/04/ftcdojguidelines.pdf>.

7- Ibid.

8- HR 2435

کنندگان در بازار اجازه می‌دهد که در به اشتراک گذاشتن اطلاعات برای مبارزه با تهدیدات امنیتی سایبری بدون نگرانی در مورد پیروی از قوانین ضد تراست شرکت کنند.

گزارش کارگروهی، اظهار داشت که ممکن است معافیت ضد ترویج مورد نیاز باشد. یکی از لوایح<sup>۱</sup> در کنگره‌ی ۱۱۳، به طور خاص قوانین مربوط به قوانین ضد قانون را ذکر نمی‌کند، اما "با وجود هرگونه قانون دیگر" اجازه می‌دهد اطلاعات مربوط به امنیت سایبری را در میان اشخاص حوزه‌ی خصوصی تقسیم کنند.<sup>۲</sup> به طور صریح اطلاعات مربوط به تهدیدات امنیتی سایبری از قوانین ضد کنترلی تبادل اطلاعات میان نهادهای خصوصی معاف می‌شود. دیگران می‌توانند ادعا کنند که قوانین ضد ترویج در طبیعت انعطاف پذیر هستند، به ویژه به این دلیل که آنها به توافقنامه‌های به اشتراک گذاری اطلاعات مربوط می‌شوند و قوانین به طور انعطاف پذیر توسط ادارات قضایی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این ویژگی انعطاف پذیر ممکن است نیاز به معافیت‌های معین از استفاده از قوانین را از بین ببرد، در حالی که سازمان‌های ضد تراست درگیر و آگاه از شرکت در توافق در مورد اشتراک اطلاعات هستند. وزارت دادگستری در حال حاضر به شرکت‌هایی که مایل به ایجاد توافقنامه‌های اشتراکی در مورد مجازات و رقابت در رسیدن به اهداف ارائه شده در طرح‌های خود را برای همکاری با آژانس هستند توجه بسیاری دارد.<sup>۴</sup> دستور العمل بازرگانی معمولاً بیان می‌کند که وزارت دادگستری قصد ندارد قوانین ضد کنترلی را علیه همکاری سندی اعمال کند. وزارت دادگستری دستور العمل‌های کسب و کار را برای شرکت‌هایی که قصد اشتراک گذاری اطلاعات را برای مبارزه با تهدیدات امنیتی سایبری دارند، منتشر کرده است. وزارت دادگستری و کمیسیون تجارت فدرال راهنمایی‌های مشترک را ارائه کرده‌اند که "به طور صحیح اشتراک گذاری اطلاعات تهدید اینترنتی ضد ترویج را افزایش دهد"<sup>۵</sup>

## ۲-۱-۳-۲- گفتار دوم: مؤسسه ملی استاندارد و فناوری قانون<sup>۶</sup>

مقررات اصلی بیان مسئولیت‌های سازمانی مربوط به استانداردهای فنی را به عهده داشت. بعدها اصلاحات به طور کلی مفاد مربوطه را به طور خاص اضافه خواهد کرد.

موضوعات تحقیقاتی مرتبط، از جمله سیستم‌های کامپیوتری و مخابراتی، امنیت اطلاعات و سیستم‌های کنترل، شناسایی شده است.

1- HR 624

2- S 2588

۳- به کمیسیون تجارت فدرال و اداره عدالت، راهنمایی‌های ضد تراست نگاه کنید.

4- 28 C. F. R. §50. 6.

۵- وزارت دادگستری و کمیسیون تجارت فدرال، "بیانیه سیاست‌های ضد ترویرسم در مورد به اشتراک گذاری اطلاعات مربوط به امنیت اطلاعات"، ۱۰ آوریل ۲۰۱۴

[http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/305027. pdf](http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/305027.pdf).

6- Ch. 872, 31 Stat. 1449. 15 U. S. C. §271 et seq

یک برنامه استاندارد کامپیوتری را در موسسه ملی استاندارد و فناوری (بنیاد ملی علوم) اجرا کردند. علیرغم اقتدار فعلی بنیاد ملی علوم برای انجام تحقیق در مورد کامپیوترها و امنیت اطلاعات، نگرانی هایی مطرح شده است که آیا این فعالیت ها باید با در نظر گرفتن محیط تهدید در حال رشد برای امنیت سایبری افزایش یابد. در کنگره ۱۱۱، یک لایحه<sup>۴</sup> که توسط مجلس تصویب شد، نیازمند تحقیقات داخلی در زمینه مدیریت هویت و امنیت سیستم های اطلاعاتی، شبکه ها و سیستم های کنترل صنعتی بود. لایحه های مشابه<sup>۵</sup> مجلس را در کنگره ۱۱۲ و ۱۱۳ به تصویب رساندند.

همچنین در حقوق آمریکا نیز می توان با اشاره به بخش های ۲۳۳۲ تا قسمت I ۲۳۳۲ از زیر فصل B۱۱۳ تروریسم از فصل یکم با عنوان جرائم و آیین دادرسی کیفری دیده می شود که بسته به اوضاع و احوال و کیفیت جرم تروریستی ارتكابی طیف وسیعی از مجازات ها شامل جزای نقدی تا حبس ابد و اعدام در نظر گرفته است. این کدها در سیستم قانون گذاری فدرال شامل مجلس نمایندگان، مجلس سنا و رئیس جمهور، تصویب اجرایی و جرم انگاری و مجازات معین کرده است.

در آمریکا کنترل و نظارت بر همه جرائم سایبری بر عهده واحد جرائم سایبری است که به موجب بخش ۴۲۳ از قسمت H از زیر فصل ۱۷ از فصل یکم از عنوان ۶ امنیت داخلی تاسیس شده است.

بخش ۷۴۰۳ از فصل ۱۰۰ از عنوان ۱۵ اجازه دسترسی به زیر ساخت ها و سیستم ها اعم از نرم افزار و سخت افزار و شبکه هارا به منظور تحقیقات، کشف و تعقیب جرائم سایبری داده است.

به موجب الحاقیه بخش ۵۰۹ از فصل ۳۱ از قسمت دوم از عنوان ۲۸ آیین دادرسی کیفری، دادستان کل آمریکا باید برای بررسی قانونی و رهگیری و تهیه و حفظ ادله در جرائم سایبری اقدام به تاسیس مکان آزمایشگاهی مناسب همراه با تعداد کافی تجهیزات و آموزش و پرسنل و دادستان، تحت نظارت خود نماید.

در قانون میهن پرستی آمریکا بخش به تروریسم سایبری اختصاص داده شده است که این بخش در قانون مرتبط بعدی یعنی قانون آزادی آمریکا نیز ابقا نگردیده است. بنابراین اینطور متصور است که عنصر قانونی برخورد با جرائم سایبری همان مشمول تعریف کلی بخش ۲۳۳۱ از فصل 113B از قسمت اول از عنوان ۱۸ جرائم آیین دادرسی کیفری باشد و مجازات آن نیز مجازات های مقرر در بخش ۲۳۳۲ از همین فصل و قسمت و عنوان برجسب نوع و شدت باشد.

در آخر باید به بررسی های کنگره در سال ۲۰۱۸ پردازیم. در نیمه اول سال ۲۰۱۸، کنگره ایالات متحده مشغول طراحی قوانینی است که اهداف فروشندگان خدمات و محصولات خارجی را که خطر آلودگی به

1- H. R. 4061

2- H. R. 2096

3- H. R. 756

۴- همچنین نگاه کنید به "لایحه تحقیق و توسعه. H. R. 3696 و S. 1353 (کنگره ۱۱۳) سند در قانون که فرایند ایجاد می کند که توسط بنیاد ملی علوم شیه آنچه که در دستورالعمل ۱۳۶۳۶ ایجاد شده برای ایجاد استانداردهای و شیوه های توافق برای رسیدگی به امنیت سایبری امنیت داخلی و زیر ساخت های حیاتی ایجاد کند. همچنین نگاه کنید به "اقدامات شعبه اجرایی" و "موضوعات انتخاب شده در قانون سندی".

آژانس های دولتی را به خطر می اندازد، تهدید می کند در همین حال، کمیسیون امنیت و بورس<sup>۱</sup> راهنمای جدیدی را درباره سیاست ها و روش های سیکو برای شرکت های ثبت شده منتشر کرده است. این کمیسیون امنیت و بورس دستورالعمل تفسیری در مورد افشای اطلاعات عمومی در مورد امنیت سایبری را در ۲۱ فوریه ۲۰۱۸ منتشر کرد. این راهنمایی به مسئولیت های هیئت مدیره مربوط می شود تا اطمینان حاصل شود که شرکت ها در برنامه ریزی و پاسخ به عملیات های اینترنتی، در حال برنامه ریزی هستند و ممکن نیست باعث آسیب مالی به سرمایه گذاران شود. طبق گفته کنگره، شرکت ها باید بررسی مجدد فرآیند که هیئت مدیره شرکت استفاده می کند تا مسئولیت خود را برای نظارت بر ریسک امنیت سایبری بر عهده بگیرد؛ بررسی خط مشی ها و روش های شرکت مربوط به کنترل و روش های افشای اطلاعات، تجارت خودی و افشای اطلاعات انتخابی را به عهده بگیرد و در نظر بگیرد که آیا فاکتور ریسک امنیت سایبری و سایر اطلاعات افشا شده شرکت باید تجدید شود. کمیسیون امنیت و بورس همانطور که در مقررات امنیت سایبری در ایالت نیویورک برای بخش مالی فعالیت می کند، مسئولیت آن را در هیئت مدیره برای برنامه ریزی شرکت های ذکر شده برای پاسخگویی به نقض امنیت سایبری مطرح می کند. همانطور که پیشنهاد کنگره می گوید: "کمیسیون امنیت و بورس انتظار دارد شرکت ها در مورد خطرات و حوادث سایبری که برای سرمایه گذاران مهم هستند، افشاسازی کنند." کمیسیون امنیت و بورس می خواهد هیئت مدیره درک کند که شرکت امنیتی سایبری دیگر فقط یک بخش فناوری اطلاعات نیست.

### بررسی نظام حقوقی ایران

به گزارش افتانا، تروریسم سایبری که این روزها وارد چهارمین دهه عمر خود شده، اکنون چنان گسترش یافته که از سال ۲۰۱۲ به عنوان سال جهنمی در این زمینه نام برده و اینگونه اظهار میشود که در این فضا افراد با داشتن یک میلیارد دلار و کمتر از پنجاه نفر نیروی متخصص قادر خواهند بود یک کشور را از کار ببندازند. این موضوع بر روی کشور ما نیز بی تاثیر نبوده و طی این مدت ایران نیز در فضای سایبری مورد حملات مختلف قرار گرفته و تلاشهایی شده است تا بخش های مختلفی مانند نفت، صنعت، بانک و... از کار افتاده و یا دچار اختلال شوند. شمار حملات ریز و درشتی که در این زمینه صورت گرفته چنان وسیع بوده که وزیر ارتباطات زمانی شمار آنها را حتی تا ۱۴ هزار حمله ارزیابی کرده بود. در این میان در شرایطی که هنوز مدت زیادی از حملاتی مانند فلیم (شعله آتش) و مینی فلیم نمیگذرد این روزها در فضای رسانهای از حمله بدافزار جدیدی به نام ناریلام صحبت می شود.

استاکس نت و حمله به بخش صنعتی اواسط سال ۸۹ بود که رسانه‌های مختلف در سطح دنیا بحث حمله ویروس جاسوسی به نام استاکس نت خبر داده و بر این نکته تاکید کردند که این ویروس بخش صنعتی کشورها را مورد حمله قرار داده و برخی رایانه‌های ایران را هم تحت تاثیر قرار داده است. البته در همان دوره محسن حاتم<sup>۱</sup> با اشاره به اینکه هجوم ویروس استاکس نت به رایانه‌های ایرانی میتواند دارای دلایل اقتصادی یا سیاسی باشد، گفت: آلودگی به این ویروس از حدود هشت ماه پیش در ایران آغاز شده و مشخص نیست چرا رسانه‌های بیگانه هم اکنون این موضوع را مطرح می‌کنند. وی عمده مراکز مورد تهاجم این ویروس صنایع مربوط به بخش نفت و نیرو دانسته و از شناسایی IPهای آلوده و طراحی آنتی ویروس خبر داده بود. البته این بدافزار کشورهای متعددی مانند هند، اندونزی و پاکستان را هم مورد حمله قرار داده بود. گاوس و سیستم بانکی ویروس گاوس را می‌توان به عنوان یکی دیگر از حملات سایبری دانست که هدف اصلی آن کشورهای خاورمیانه بود. این ویروس که به عقیده بسیاری از کارشناسان جهان توسط همان طراحان استاکس نت طراحی شده بود قابلیت حمله به زیرساخت‌های اصلی کشورها را داشت. این بدافزار در ۱۰ آگوست سال ۲۰۱۲ تحت خانواده تروجان‌ها شناسایی و در اواسط سال ۲۰۱۱ به عنوان تروجان بانکی توسط مهاجمین مورد استفاده قرار گرفته و سیستم‌های هدف این بدافزار، سیستم‌های خانواده ویندوز ارزیابی شده بود. در واقع این تروجان به منظور دستیابی به اطلاعات سیستم‌های قربانی و سرقت اطلاعات اعتباری، پست الکترونیکی و شبکه‌های اجتماعی ایجاد شده بود و کارکرد آن به این شکل نبود که همه نوع اطلاعات قابل جمع‌آوری در آن ذخیره شود بلکه مشخصات سیستم استفاده شده و اطلاعات بانکی و اینترنتی مرورگر مورد علاقه این بدافزار بود. شعله آتش در تجهیزات نفتی اما در این مدت یکی از جدی‌ترین حملات سایبری حمل‌های بود که نسبت به تجهیزات نفتی کشورهای خاورمیانه صورت گرفت. این بدافزار که با نام فلیم<sup>۲</sup> به کشورهای مختلفی ارسال شده بود، پیچیدگی‌های متعددی داشت و علاوه بر جاسوسی، یک ویروس مخرب به شمار می‌رفت. در این زمینه پیش از گزارش شرکت سیمانتک تصور میشد که ویروس "فلیم" تنها یک ابزار جاسوسی و سرقت اطلاعات بوده است اما ویکرام تاکور، سخنگوی شرکت سیمانتک گفت که این شرکت یکی از بخش‌های ویروس "فلیم" را شناسایی کرده که میتواند فایل‌ها را از کامپیوترها نخست فلیم یا گاوس برای آلوده ساختن حداکثر تعداد ممکن قربانیان و جمع‌آوری حجم زیادی از اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرند. پس از اینکه داده‌ها جمع‌آوری و بازبینی شدند، یک قربانی جالب توجه انتخاب شده و شناسایی می‌شود. سپس مینی فلیم بر روی سیستم قربانی منتخب نصب می‌شود تا به نظارت عمیق تر و جاسوسی دقیق‌تر ادامه دهد. پاک کند و این بدان معنی است که ویروس "فلیم" می‌تواند به برخی از برنامه‌های مهم سیب وارد کرده و اجرای آنها را مختل کند و حتی می‌تواند به طور کلی سیستم عامل را از کار بیندازد. چند روز پس از انتشار اخبار مربوط به این

۱- معاون وقت وزیر صنایع

۲- شعله آتش

بدافزار، مرکز ماهر مدعی شد که برای نخستین بار در دنیا، ابزار پاکسازی بدافزار فلیم را تولید و به زودی از طریق سایت مرکز ماهر در اختیار کاربران قرار خواهد داد. شعله آتش از جمله بدافزارهای پیچیده‌ای محسوب می‌شد که از طریق ۴۳ آنتی ویروس مختلف، امکان شناسایی این بدافزار وجود نداشت. علاوه بر ایران در این حوزه، فلسطین، مجارستان، لبنان، استرالیا، سوریه، روسیه، هنگ کنگ و امارات از جمله کشورهایی بودند که مورد هدف این بدافزار قرار گرفتند.

اواخر تیرماه امسال بود که یک ویروس که بیش از هشت ماه از شروع فعالیت آن می‌گذشت، شناسایی شد و اینگونه اعلام شد. که حدود ۸۰۰ رایانه توسط این بدافزار آلوده شده است. خبر انتشار این ویروس اولین بار توسط کسپرسکی اعلام شد که ادعا می‌کرد که این تروجان بیش از ۸۰۰ کامپیوتر را آلوده کرده و بیش از هشت ماه از شروع فعالیت آن می‌گذرد و مشخص نیست چرا یک بدافزار ساده که از مدت‌ها قبل توسط شرکت‌های معتبر آنتی ویروس شناسایی شده بود، در یک مقطع زمانی به طور گسترده تحت پوشش خبری قرار گرفته است ثبت اطلاعات صفحه کلید، عکس گرفتن از صفحه مانیتور در فواصل مشخص، عکس گرفتن در صورت استفاده از قبیل، و ایجاد درهای پشتی جهت نفوذ و دسترسی مهاجم، ضبط، ذخیره و ارسال فایل‌های Gmail و skype، facebook. صوتی از جمله کارکردهای این ویروس بود وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات درباره این بدافزار خطاب به کاربران گفته بود که از باز کردن ایمیل‌ها و فایل‌هایی که از طریق کاربران ناشناخته برای آنها ارسال می‌شود خودداری کنند گویای آن بود که یک بدافزار ساده و کم هزینه بوده و در آن از هیچ بررسی‌های به عمل آمده بر روی نمونه‌های آسیب‌پذیری خاصی جهت انتشار و آسیب‌رسانی به سیستم‌ها استفاده نشده است. لذا بر خلاف ادعای صورت گرفته مبنی و در نظر گرفتن آن به عنوان یک تهدید هدفمند سایبری در مقایسه این بدافزار با تهدیداتی نظیر فلیم دور از ذهن بنظر می‌رسد. مینی فلیم اوایل مهر ماه ۱۳۹۳ و در شرایطی که تنها چند ماه از انتشار بدافزارهایی مانند فلیم و گاوس می‌گذشت این بار بدافزاری با نام مینی فلیم جاسوسی خود را آغاز کرد. در ارتباط با این بدافزار اینگونه اعلام شده بود که مینی فلیم در واقع شکلی جدید از بدافزار فلیم است که توسط حکومتها پشتیبانی می‌شود و به طور خاص برای جاسوسی طراحی شده و جایی که کار فلیم تمام می‌شود این بدافزار آغاز به کار می‌کند. در توضیحات کسپرسکی درباره مینی فلیم آمده بود: نخست فلیم یا گاوس برای آلوده ساختن حداکثر تعداد ممکن قربانیان و جمع‌آوری حجم زیادی از اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرند. پس از اینکه داده‌ها جمع‌آوری و بازبینی شدند، یک قربانی جالب توجه انتخاب شده و شناسایی می‌شود. سپس مینی فلیم بر روی سیستم قربانی منتخب نصب می‌شود تا به نظارت عمیق‌تر و جاسوسی دقیق‌تر ادامه دهد. بنا بر اعلام مرکز ماهر، احتمالاً توسعه دهندگان مینی فلیم کار خود را در سال ۲۰۰۷ آغاز کرده‌اند. نکته دیگر آن که گفته می‌شد نرخ آلودگی این بدافزار به خصوص در مقایسه با گاوس و فلیم پایین بوده و تنها ۵۰ تا ۶۰ کامپیوتر در سراسر جهان توسط این بدافزار آلوده شده‌اند. اما در این نوع حملات تمرکز بر روی تعداد قربانیان نیست، بلکه بیشتر اهداف خاص مد نظر است. در اوئل سال ۹۰ از ورود

بدافزاری تازه با نام ناریلام صحبت میشود که البته مرکز ماهر در این باره بر این نکته تاکید دارد که این بدافزار در سال ۸۹ توسط مراکز و شرکت‌های فعال در حوزه امنیت فناوری اطلاعات کشور شناسایی و گزارش شده است. در اطلاعیه مرکز مدیریت امداد و هماهنگی عملیات رخدادهای رایانه‌ای آمده است: بررسی‌های اولیه تا این لحظه نشان میدهد بدافزار فوق الذکر بر خلاف اخبار منتشر شده تهدید جدی سایبری نبوده بلکه یک بدافزار محلی است که احتمالاً به منظور آسیب زدن به کاربران محصولات نرم افزاری شرکت خاص ایجاد شده است. طراحی و پیاده سازی این بدافزار اثری از پیچیدگیهای یک حمله سایبری یا حتی بدافزارهای قدرتمند گروههای خرابکار سایبری را ندارد و بیشتر شبیه یک بدافزار آماتوری است. دامنه فعالیت این بدافزار و انتشار آن بسیار محدود بوده و تنها کاربران محصولات نرم‌افزاری سیستمهای مالی و حسابداری میتوانند نسبت به اسکن سیستم توسط آنتی ویروس بروز شده اقدام کنند. البته با این وجود برخی از فعالان فضای مجازی در این زمینه بر این نکته اذعان داشتند که فارغ از اینکه آیا می توان گونه جدید ویروس ناریلام را یک بدافزار "ضد ایرانی" با اهداف سیاسی در نظر گرفت که با هدف حمله به زیرساخت‌های اطلاعاتی کشور تولید و منتشر شده و یا برعکس بزرگنمایی این ویروس در رسانه‌ها را یک ترفند تجاری، تبلیغاتی یا رسانه‌ای تلقی کرد، مدیران شبکه های سازمانی کشور باید حداکثر توجه و هشیاری را در رعایت جوانب حفاظتی و امنیتی در شبکه به خرج دهند تا احتمال نفوذ این بدافزار و یا آلودگیهای ویروسی مشابه را به حداقل برسانند.<sup>۱</sup>

استاکس نت کنترل دستگاه‌ها را به دست می گرفت و هدف آن سانترفیوژهای هسته‌ای در کارخانه نطنز ایران بود. این ابزار طوری طراحی شده بود که بسیار سری باشد تا حکم اقدام جنگی را که معمولاً آشکار است پیدا نکند به گزارش شبکه تلویزیونی سی ان ان، الکس گیبینی، سازنده فیلم «روزهای صفر» در گفتگو با این شبکه تاکید کرد، استاکس نت کار موساد و سیا بوده است. کریستین امانپور درباره موضوع هسته ای ایران و حمله چند سال پیش به این برنامه با استفاده از بدافزار استاکس نت گفت بدافزار به حدی قوی است که به روشنی می توان عنوان اسلحه سایبری را به آن اطلاق کرد. الکس گیبینی کارگردان آمریکایی فیلم مستندی درباره استاکس نت و جنگ سایبری با عنوان «روزهای صفر» ساخته است. در این باره می گوید. الکس گیبینی درباره استاکس نت گفت، ابتدا استاکس نت را کسی نمی شناخت تا اینکه کارشناسان امنیت سایبری درباره آن صحبت کردند و مطالبی نیز در نشریات درباره آن نوشته شد. دیوید سانگر نیز در نیویورک تایمز درباره آن مطلب نوشت. بعد از آن بود که ما نیز مطالعات عمیق تری را درباره استاکس نت شروع کردیم.

1- <http://ui.ac.ir/herasat>

### مبحث اول: قانون مبارزه با حمایت مالی تروریسم

در سال ۱۳۸۲ برای اولین بار لایحه‌ای با عنوان مبارزه علیه تروریسم در دولت جمهوری اسلامی ایران تهیه و کارشناسی‌های متعددی در مورد آن صورت گرفت؛ اما به دلایل اینکه به اعتقاد برخی با وجود جرم انگاری جرایم شبه تروریستی همچون محاربه و افساد فی الارض نیازی به جرم انگاری تروریسم نداریم، این لایحه به تصویب نرسید؛ اما از آغازین دهه ۹۰ موضوع تروریسم و ضرورت جرم انگاری آن به عنوان یک جنایت یا رفتار مجرمانه تعزیری مجدداً بر سر زبان‌ها افتاد و براساس شرایط خاص زمانه و متأثر از ضرورت دوران گذار از قطعنامه‌های تحریمی علیه جمهوری اسلامی ایران، بخش مبارزه علیه تأمین مالی تروریسم از کل موضوع مبارزه علیه تروریسم، مورد توجه سیاست جنایی تقنینی قرار گرفت و "قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم" در تاریخ ۹۴/۱۲/۲۲ تصویب و به تاریخ ۱۰ فروردین ۱۳۹۵ ابلاغ گردید. بدون شک صرف نظر از اینکه ایراد اساسی مبنی بر عدم جرم انگاری مستقل و کیفرگذاری دقیق جرایم و جنایات تروریستی به حال خود باقی است، تصویب قانون فوق با حواشی متعددی که در حوزه مبارزه با پولشویی ایراد می‌نماید، می‌تواند گویای عزم جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با ریشه‌ها و زمینه‌های افعال تروریستی باشد. نظام حقوقی ایران در مواجهه با جهانی شدن حقوق کیفری، بیشترین همگرایی را در خصوص موضوعات مرتبط با ابعاد مختلف اقتصادی داشته؛ بر همین اساس تأمین مالی تروریسم همانند پولشویی با فشار و پیگیری نهادهای اقتصادی به موضوع حقوق کیفری ایران تبدیل شده است؛ عوامل و نهادهای درگیر با مبارزه با تأمین مالی تروریسم بسیار گسترده و فراگیر می‌باشد که در این میان بانک مرکزی به عنوان مقام پولی کشورها در راستای ایفای وظایف خود به ویژه تنظیم حجم نقدینگی و کنترل نرخ تورم، ناگزیر از رویارویی با ابعاد گوناگون اقتصاد پنهان که تأمین مالی تروریسم از مصادیق آن است، می‌باشد.

در بررسی قانون، باید گفت که مهم‌ترین نکته‌ای که در متن قانون ذکر شده است، نه تعریف تأمین مالی تروریسم، بلکه تعریف خود تروریسم است. در این قانون، برای نخستین بار تروریسم در نظام حقوقی ایران تعریف شده است. پیش از این در حقوق ایران، تروریسم تعریف نشده بود و اگر با کسی که تروریست بود برخورد قانونی می‌شد، بر اساس سایر عناوین مجرمانه نظیر محاربه، افساد فی الارض، کودتا و نظایر آن بود. در این قانون، از تروریسم تعریف نسبتاً پیچیده‌ای ارائه شده است که برگرفته از کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با تأمین مالی تروریسم است.

تعریف ارائه شده در قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ایران در یک نکته با تعریف کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم تفاوت دارد. در حالی که در کنوانسیون بین‌المللی، قید شده است که مجنی علیه عملیات تروریستی کسی است که نظامی فعال در جریان مخاصمه مسلحانه نیست، در قانون

۱- رضوی فرد، بهزاد (۱۳۹۶)، سخن دبیر علمی همایش، چکیده مقالات همایش بین‌المللی ابعاد حقوقی - جرم شناختی تروریسم، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ اول صفحه ۵

تصویب شده در ایران، قید شده است که مجنی علیه عملیات تروریستی، کسی است که دارای مصونیت قانونی است. چرا چنین تفاوتی وجود دارد؟ به نظر می‌رسد یک اشتباه در ترجمه باعث تصویب قانون ایران به این شکل شده است. از منظر حقوقی، اگر شخصی، شخص دیگری را در جنگ بکشد، تروریست محسوب نمی‌شود و متخاصم یا رزمنده محسوب می‌شود و اگر دستگیر شود، نمی‌شود او را به عنوان تروریست بازداشت و محاکمه کرد. تصور کنید که دولت ایران، با یک دولت خارجی در حال جنگ است. رزمنده ایرانی اسیر می‌شود، دولت خارجی حق ندارد اسیر جنگی را به عنوان تروریست در دادگاه‌های خود محاکمه و مجازات محکوم کند و برعکس، ایران هم حق چنین کاری را با اسرای طرف مقابل ندارد.

بنابراین، اگر چه رزمنده ایرانی عمل خشونت‌باری (جنگ) را علیه دولت خارجی انجام می‌دهد و قصد او هم تاثیرگذاری بر سیاست و خط‌مشی دولت متخاصم است، اما این عمل را نمی‌توان تروریستی به حساب آورد؛ چون او با رزمندگان دولت مقابل جنگیده است نه با شهروندان عادی. در حقوق جنگ، این عبارت به این صورت گفته می‌شود، «رزمنده کسی است که می‌تواند بکشد و می‌تواند کشته شود». یعنی اگر بکشد، تروریست نیست و اگر کشته شود، قاتل او تروریست محسوب نمی‌شود. بنابراین، اعمال خشونت علیه دیگری انجام دهد، در صورتی عمل وی تروریستی محسوب خواهد شد که مجنی علیه، رزمنده نباشد. همچنین اگر حکم اعدام کسی صادر شده باشد و مأمور اجرای حکم، این حکم را اجرا کند، کسی که این حکم را اجرا کرده است، تروریست محسوب نخواهد شد ولو اینکه این عمل، خشونت‌بار است. بر این اساس، در برخی از اسناد بین‌المللی از عبارت innocent people استفاده شده است. این عبارت، به معنای شخصی است که رزمنده یا محکوم به اعدام نیست.

در ایران، این عبارت به اشخاص دارای مصونیت قانونی ترجمه شده است. حال آنکه شخص دارای مصونیت قانونی کسی است که از مصونیت دیپلماتیک یا پارلمانی برخوردار است و این ترجمه صحیح نیست. در حال حاضر، تفسیر این بند از ماده (۱) قانون به این صورت خواهد بود که اگر شخصی سفیر یک کشور خارجی در ایران را به قصد تاثیرگذاری بر خط‌مشی ایران بکشد، مرتکب عملیات تروریستی شده است اما اگر صدها نفر ایرانی را که مصونیت ندارند بکشد، نمی‌توان او را تروریست محسوب کرد. چنین رهیافتی نه با استانداردهای بین‌المللی و نه با عقل سلیم مطابقت دارند و به نظر می‌رسد در اولین فرصت باید نسبت به اصلاح این قسمت از قانون و رفع این ایراد اقدام کرد.

**تعریف دوم،** که از تروریسم شده است، عبارت است از ارتکاب برخی اعمال با قصد تاثیرگذاری بر خط‌مشی جمهوری اسلامی ایران یا سازمان‌های بین‌المللی دارای نمایندگی در قلمرو جمهوری اسلامی ایران. اعمالی همچون خرابکاری در اموال و تاسیسات عمومی دولتی و غیردولتی، ایراد خسارت شدید به محیط زیست از قبیل مسموم کردن آب‌ها و آتش زدن جنگل‌ها؛ تولید، تملک، اکتساب، حمل، نگهداری، توسعه یا انباشت غیرقانونی، سرقت، تحصیل متقلبانه و قاچاق سموم، عناصر و مواد هسته‌ای، شیمیایی،

میکروبی و زیست‌شناسی (بیولوژیک)؛ و تولید، تهیه خرید و فروش و استفاده غیرقانونی و قاچاق مواد منفجره، اسلحه و مهمات از این دست دانسته شده‌اند. در مورد این تعریف باید ذکر کرد که اعمال مذکور در این تعریف، اگر به قصد تاثیرگذاری بر سیاست یا خط‌مشی جمهوری اسلامی ایران یا سازمان‌های بین‌المللی دارای نمایندگی در خاک جمهوری اسلامی ایران انجام شوند اعمال تروریستی محسوب می‌شوند و اگر چنین قصدی در آنها وجود نداشته باشد اعمال تروریستی محسوب نخواهند شد.

**تعریف سوم،** شامل اعمالی می‌شود، که صرف نظر از قصد مرتکب و نتیجه حاصله اعمال تروریستی محسوب می‌شوند. این اعمال عبارتند از: اعمال خطرناک علیه ایمنی هواپیما یا هوانوردی، تصرف هواپیمای در حال پرواز و اعمال کنترل غیرقانونی بر آن، ارتکاب خشونت علیه مسافر یا مسافران و خدمه هواپیما یا اعمال خطرناک علیه اموال موجود در هواپیمای در حال پرواز؛ تولید، ولید، تملک، اکتساب، حمل، نگهداری، توسعه یا انباشت غیرقانونی، سرقت، تحصیل متقلبانه و قاچاق سموم، عناصر و مواد هسته‌ای به میزان غیرقابل توجیه برای اهداف درمانی، علمی و صلح آمیز، و سایر مواردی که در ماده (۱) به آنها اشاره شده است. پس تفاوت اعمال مذکور در تعریف دوم و اعمال مذکور در تعریف سوم این است که اعمال مذکور در تعریف دوم در صورتی تروریستی محسوب می‌شوند که مرتکب آنها قصد تاثیرگذاری بر خط‌مشی جمهوری اسلامی ایران یا سازمان‌های بین‌المللی دارای نمایندگی در قلمرو آن را داشته باشد و اعمال مشمول تعریف سوم، اعمالی هستند که قطع نظر از قصد مرتکب و نتیجه حاصله عمل تروریستی محسوب می‌شوند.

**تعریف چهارم،** آخرین تعریف، شامل اعمالی می‌شود که به موجب قوانین داخلی یا کنوانسیون‌های داخلی جرم تروریستی شناخته شده و دولت جمهوری اسلامی ایران نیز به آن کنوانسیون‌ها ملحق شده باشد. همان‌طور که گفته شد، در حال حاضر، هیچ قانون داخلی دیگری وجود ندارد که عملی را جرم تروریستی شناخته باشد و در مورد معاهدات بین‌المللی نیز باید گفت اکثر اعمالی که در تعاریف دوم و سوم برشمرده شده‌اند، اعمالی هستند که به موجب کنوانسیون‌های بین‌المللی جرم تروریستی شناخته شده‌اند و دولت جمهوری اسلامی ایران نیز به آنها ملحق شده است. بنابراین، اعمال مذکور هم بر اساس تعاریف دوم و سوم و هم بر اساس تعریف چهارم، تروریستی محسوب خواهند شد.

در ادامه این تعریف، نکته مهمی قید شده است که قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم در ایران را از اسناد بین‌المللی و سایر قوانین موجود در این زمینه متمایز می‌کند. تبصره ۲ از ماده (۱) قانون مقرر می‌دارد اعمالی که افراد، ملت‌ها، گروه‌ها یا سازمان‌های آزادی بخش برای مقابله با اموری از قبیل سلطه، اشغال خارجی، استعمار و نژادپرستی انجام می‌دهند از مصادیق اقدامات تروریستی موضوع این قانون نیست. تعیین مصادیق و گروه‌های مشمول این تبصره بر عهده شورای عالی امنیت ملی است. بر این اساس، انگیزه در مفهوم تروریسم و تامین مالی آن مدخلیت دارد و اگر عملی انجام شود که مشمول تعریف تروریسم باشد اما با انگیزه‌های مذکور در این تبصره انجام شده باشد، عمل تروریستی تلقی نخواهد شد و تامین مالی آن نیز

تامین مالی تروریسم تلقی نمی‌شود. نکته جالبی که در اینجا جلب توجه می‌کند این است که شورای عالی امنیت ملی، مکلف شده است سازمان‌ها و گروه‌های آزادی بخش را فهرست و اعلام کند. این در حالی است که در کشورهای دیگر، معمولاً عکس این روند وجود دارد و نهادهای ذی‌صلاح، سازمان‌ها و نهادهای تروریستی را مشخص و اعلام نمی‌کنند و این رویکرد، صحیح‌تر به نظر می‌رسد؛ چرا که اصل بر تروریست نبودن است و اگر سازمان یا گروهی تروریستی محسوب می‌شود باید نام آن اعلام شود نه اینکه نام گروه‌ها و سازمان‌های غیر تروریستی اعلام شود.

ماده کم‌سابقه دیگری که در قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم ایران وجود دارد ماده (۲۳) است. بر اساس این ماده، اگر کسی از جرائم موضوع این ماده باخبر باشد و آن جرائم را در اسرع وقت به مقامات اداری، انتظامی، امنیتی یا قضایی ذی‌صلاح اطلاع ندهد، خود آن شخص هم مجرم است و به مجازات تعزیری درجه هفت محکوم می‌شود. این ماده از آن جهت کم‌سابقه (و شاید بتوان گفت بی‌سابقه) است که برای عموم مردم و نه فقط برای ضابطان قضایی، وظیفه اطلاع‌رسانی در مورد جرائمی که سایرین قصد انجام آنها را دارند در نظر گرفته است. علی‌الاصول، کشف جرم وظیفه ضابطین و دستگاه قضایی است و نه عموم مردم و صرف سکوت در مورد جرمی که دیگری انجام داده است یا می‌خواهد انجام دهد را نمی‌توان جرم محسوب کرد. علاوه بر این، عبارت مبهم «در اسرع وقت» بسیار مشکل‌ساز خواهد بود. در اسرع وقت یعنی چقدر؟ یک ماه؟ یک هفته؟ یک روز؟ یک ساعت؟ چقدر زمان لازم است تا سکوت اشخاص در مورد جرائمی که از آنها اطلاع دارند و اطلاع ندادن این امر منجر به ارتکاب جرم شود؟ عبارت مبهم دیگری که در این ماده وجود دارد، عبارت مقامات ذی‌صلاح اداری، انتظامی، امنیتی، یا قضایی است.

این مقامات ذی‌صلاح چه کسانی هستند؟ آیا باید به همه آنها اطلاع داده شود یا اطلاع‌رسانی به یکی از آنها کفایت می‌کند؟ چگونه باید مقام ذی‌صلاح را از مقام غیر ذی‌صلاح تشخیص داد؟ آیا از عموم مردم می‌توان انتظار داشت که مقامات ذی‌صلاح را بشناسند و ترتیبات اطلاع‌رسانی را نیز بدانند؟ اگر شخصی بداند که کسی قصد انجام عملیات تروریستی را دارد و این امر را اطلاع بدهد، آیا باید مدارک و اسنادی هم ارائه کند یا خیر؟ اگر مشخص شد که این اسناد و مدارک نادرست و غیرقابل اتکا بوده‌اند، آیا از اطلاع‌دهنده حمایت قانونی خواهد شد یا خیر؟ پاسخ این موارد در قانون مشخص نشده است و به نظر می‌رسد این منطقی نباشد که از عموم مردم که آموزشی در مورد کشف جرم و اطلاع‌رسانی و آیین دادرسی و شناسایی نهادهای ذی‌صلاح ندیده‌اند انتظار اطلاع‌رسانی داشته باشیم و برای عدم اطلاع‌رسانی هم برای آنها مجازات تعیین کنیم. این امر، با رویکرد قانونگذار، در قانون آیین دادرسی کیفری، مصوب سال ۱۳۹۲ نیز منطبق است. در این قانون، در تبصره ماده ۴۵ مقرر شده است «در صورتی که جرائم موضوع بندهای (الف)، (ب)، (پ)، و (ت) ماده (۳۰۲) این قانون به صورت مشهود واقع شوند، در صورت عدم

۱- ماده ۳: کلیه اشخاص مطلع از جرائم موضوع این قانون موظفند مراتب را در اسرع وقت به مقامات اداری، انتظامی، امنیتی یا قضایی ذی‌صلاح اعلام کنند، در غیر این صورت به مجازات تعزیری درجه هفت محکوم می‌شوند.

حضور ضابطان دادگستری، تمامی شهروندان می توانند اقدامات لازم را برای جلوگیری از فرار مرتکب و حفظ صحنه جرم به عمل آورند. همان طور که ملاحظه می شود، در این تبصره نیز از عبارت «می توانند» استفاده شده است و برای کلیه شهروندان - که ضابط قضایی نیستند - تکلیف حقوقی در نظر گرفته نشده است.

پرسش دیگری که در مورد مجازات تامین مالی تروریسم ممکن است مطرح شود این است که اگر شخص حقوقی، مرتکب جرم تامین مالی تروریسم شود، به چه مجازاتی محکوم خواهد شد؟ در این رابطه، ماده ۴ قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم مقرر می دارد، «در صورت ارتکاب جرائم موضوع این قانون توسط شخص حقوقی، طبق مقررات قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۲/ ۲/ ۱ اقدام می شود». مجازات شخص حقوقی در ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی قید شده است. در این ماده مقرر شده است «در صورتی که شخص حقوقی بر اساس ماده (۱۴۳) این قانون مسئول شناخته شود، با توجه به شدت جرم ارتكابی و نتایج زیان بار آن، به یک تا دو مورد از موارد زیر محکوم می شود. این امر مانع از مجازات شخص حقیقی نیست:

الف- انحلال شخص حقوقی؛

ب- مصادره کل اموال؛

پ- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی به طور دائم یا حداکثر به مدت پنج سال؛

ث- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه، به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال؛

ج- جزای نقدی؛

چ- انتشار حکم محکومیت به وسیله رسانه ها» بنابراین، طیف گسترده ای از مجازات ها در اختیار قاضی قرار دارند که می تواند بسته به شرایط و دفعات جرم، هر یک از آنها را در خصوص شخص حقوقی اعمال کند.

تکالیف بانک ها و موسسات مالی نکته مهم دیگر این است که تکالیف بانک ها و موسسات مالی بر اساس این قانون چیست؟ در پاسخ به این امر، ماده ۱۳ قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم مقرر داشته است که «تمامی اشخاص و نهادها و دستگاه های مشمول قانون مبارزه با پولشویی (که شامل همه اشخاص حقوقی می شود) موظف اند به منظور پیشگیری از تامین مالی تروریسم اقدامات زیر را انجام دهند:

الف- شناسایی مراجعان هنگام ارائه تمام خدمات و انجام عملیات پولی و مالی از قبیل انجام هر گونه دریافت و پرداخت، حواله وجه، صدور و پرداخت چک، ارائه تسهیلات، صدور انواع کارت دریافت و پرداخت، صدور ضمانت نامه، خرید و فروش ارز و اوراق گواهی سپرده، اوراق مشارکت، قبول ضمانت و تعهد ضامنان شامل امضای سفته، برات و اعتبار اسنادی و خرید و فروش سهام؛

ب- نگهداری مدارک مربوط به سوابق معاملات و عملیات مالی اعم از فعال و غیرفعال و نیز مدارک مربوط به سوابق شناسایی مراجعان، حداقل به مدت پنج سال بعد از پایان عملیات».

در ماده ۱۴ قانون نیز مقرر شده است «کلیه اشخاص مشمول قانون مبارزه با پولشویی موظف‌اند گزارش عملیات مشکوک به تامین مالی تروریسم را به شورای عالی مبارزه با پولشویی ارسال کنند». با توجه به این دو ماده، ملاحظه می‌شود که تکالیفی که در این ماده برای بانک‌ها و موسسات مالی و سایر اشخاص حقوقی در نظر گرفته شده است، مشابه با تکالیفی است که قانون مبارزه با پولشویی در نظر گرفته است. در این رابطه، سه وظیفه کلیدی وجود دارد که عبارتند از: شناسایی مشتری؛ ارسال گزارش عملیات مشکوک؛ و نگهداری سوابق. بر این اساس، به نظر می‌رسد آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مبارزه با تامین مالی تروریسم نیز چیزی شبیه به آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های قانون مبارزه با پولشویی باشند و حتی ممکن است با انجام اصلاحاتی در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مبارزه با پولشویی، آنها را در رابطه با تامین مالی تروریسم نیز اعمال کرد و بدین ترتیب، از تکرار احکام مربوط به این دو جرم پرهیز کرد.

مورد بررسی بعدی را نیز باید با این عنوان اعلام کرد که بررسی خط به خط این قانون نشان می‌دهد برخلاف توقعات کنونی از نظام حقوقی ایران نه تنها در هیچ کجای این قانون دولت ملزم به پذیرش توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی نشده است، بلکه حتی یک کلمه درباره توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی وجود ندارد. البته گروه‌های حقوقی با انتشار نامه قائم مقام شورای نگهبان درباره عدم مغایرت قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم با شرع و قانون اساسی، آن را موافقت شورای نگهبان با تعهد به گروه ویژه اقدام مالی خواندند.

تأمین مالی تروریسم همانند پولشویی با فشار و پیگیری نهادهای اقتصادی به موضوع حقوق کیفری ایران تبدیل شده است؛ شاید بتوان گفت در ایران سیاست جنایی اجرایی در خصوص پولشویی و تأمین مالی تروریسم بسیار پیشروتر از سیاست جنایی تقنینی و قضایی است. این پیشرو بودن در حدی است که قانون مبارزه با پولشویی صحبتی از تأمین مالی تروریسم نمی‌کند. ولی آیین‌نامه‌ی پولشویی و تمامی دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های صادره در خصوص پولشویی به تأمین مالی تروریسم اشاره می‌کنند. سوالی که به ذهن متبادر می‌شود این است که چگونه بدون جرم انگاری مستقل تروریسم و عدم شمول برخی از اقدامات تروریستی در عناوین مجرمانه سنتی حقوق کیفری ایران، تأمین مالی تروریسم را جرم انگاری می‌کنیم؟ چگونه لایحه تروریسم را که در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۱۵ توسط دولت به مجلس تقدیم شد به بوته فراموشی می‌سپاریم ولی قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم را تصویب می‌کنیم؟ به نظر می‌رسد مقابله با تأمین مالی تروریسم بخشی از تلاش جامع‌تری است که برای مقابله با تروریسم صورت می‌پذیرد. از این رو نیازمند تصویب قانون مقابله با تروریسم هستیم که تأمین مالی تروریسم نیز به عنوان یکی از شیوه‌های مهم مقابله با تروریسم در آن گنجانده شود.

- 1- KYC
- 2- STR
- 3- FATF

## مبحث دوم: قانون جرائم رایانه‌ای

در حال حاضر موادی از قانون مجازات جرائم رایانه‌ای نظیر مواد ۱، ۳، ۴، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ را می‌توان تا حدی در انطباق برخی از مصادیق سایبر تروریسم با این مواد قانونی راه‌گشا تلقی کرد.

**ماده ۱:** هرکس به طور غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای مخابراتی که به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده است دسترسی یابد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

### در این ماده بررسی چند نکته حائز اهمیت است.

– اولاً این دسته از جرایم شامل دسترسی غیرمجاز، شنود و دریافت بدون مجوز و جاسوسی رایانه‌ای است. دسترسی غیرمجاز که موضوع ماده ۱ یک قانون است، به مجازات مندرج در قانون محکوم می‌شود. این ماده جرم را بر اساس دو قید مستوجب مجازات دانسته است؛ اول اینکه دسترسی غیرمجاز باشد؛ دوم اینکه داده یا سیستم به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده باشد. اگر حفاظت در حد کلمه‌ای عبور نیز باشد، مشمول این ماده است و در غیر این صورت، مشمول این ماده از قانون نمی‌شود.<sup>۱</sup>

– ثانیاً در بررسی رکن مادی این جرم باید گفت که رفتار فیزیکی در این جرم فعل دسترسی غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی می‌باشد حال اینجا سوالی ممکن است پیش آید آن هم اینکه آیا این جرم با ترک فعل نیز محقق می‌شود؟ در پاسخ باید بگوییم که خیر این جرم با ترک فعل محقق نمی‌شود.

– سومین نکته این است که در مورد مجازات ۹۱ روز تا یک سال حبس یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مورد باید دید واقعا وضع مجازاتی این چنین برای اعمالی که دارای چنین اثرات و پیامدهای گاه‌جبران‌ناپذیر و گسترده دارند کافی است؟ چند نکته دیگر در خصوص این ماده وجود دارد برای مثال در خصوص واژه غیرمجاز در ماده سوالاتی مطرح می‌شود اول اینکه مرجع تشخیص مجاز یا غیرمجاز بودن چیست؟ یعنی چه دسترسی‌هایی مجاز و چه دسترسی‌هایی غیرمجاز است. که به نظر باید روشن شود که در ماده روشن نیست.

**ماده ۳:** هر کس به طور غیرمجاز نسبت به داده‌های سری در حال انتقال یا ذخیره‌شده در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب اعمال زیر شود، به مجازات‌های مقرر محکوم خواهد شد: الف) دسترسی به داده‌های مذکور یا تحصیل آنها یا شنود محتوای سری در حال انتقال، به حبس از یک تا سه سال یا جزای نقدی از بیست میلیون (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا شصت میلیون (۶۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات.

۱- بررسی قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸/۳/۵، حمید خازنده، انتشارات دادگستر، ۱۳۸۸، ص ۳

ب) در دسترس قراردادن داده‌های مذکور برای اشخاص فاقد صلاحیت، به حبس از دو تا ده سال.  
ج) افشاء یا در دسترس قرار دادن داده‌های مذکور برای دولت، سازمان، شرکت یا گروه بیگانه یا عاملان آنها، به حبس از پنج تا پانزده سال.

تبصره ۱- داده‌های سری داده‌هایی است که افشای آنها به امنیت کشور یا منافع ملی لطمه می‌زند.  
در مورد این ماده و نکات قابل ذکر آن باید به چند مورد اشاره کرد.

در ماده‌ی ۳ همان طور که ذکر شد، «دسترسی به داده‌های مذکور یا تحصیل آنها یا شنود محتوای سری در حال انتقال در دسترس قرار دادن داده‌های مذکور برای اشخاص فاقد صلاحیت، افشا یا در دسترس قرار دادن داده‌های مذکور برای دولت، سازمان، شرکت یا گروه بیگانه یا عاملان آنها» را جرم کرده است.

ماده ۸- هرکس به طور غیرمجاز داده‌های دیگری را از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده حذف یا تخریب یا مختل یا غیرقابل پردازش کند به حبس از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

در این ماده در کنار نکات دیگری که قابل بررسی خواهد بود باید بیان کرد که، تفاوت بین جرم اختلال در داده‌ها و جعل در این است که جعل نیاز به سوءنیت خاص (قصد تقلب) دارد، اما تحقق جرم اختلال در داده‌ها نیاز به قصد تقلب ندارد.<sup>۱</sup>

ماده ۹- هر کس به طور غیرمجاز با اعمالی از قبیل وارد کردن، انتقال دادن، پخش، حذف کردن، متوقف کردن، دستکاری یا تخریب داده‌ها یا امواج الکترومغناطیسی یا نوری، سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی دیگری را از کار بیندازد یا کارکرد آنها را مختل کند، به حبس از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۱۰- هرکس به طور غیرمجاز با اعمالی از قبیل مخفی کردن داده‌ها، تغییر گذر واژه یا رمزنگاری داده‌ها مانع دسترسی اشخاص مجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی شود، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده ۱۱- هرکس به قصد خطر انداختن امنیت، آسایش و امنیت عمومی اعمال مذکور در مواد (۸)، (۹) و (۱۰) این قانون را علیه سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی که برای ارائه خدمات ضروری عمومی به کار می‌روند، از قبیل خدمات درمانی، آب، برق، گاز، مخابرات، حمل و نقل و بانکداری مرتکب شود، به حبس از سه تا ده سال محکوم خواهد شد.

۱- حیدری، حسن (۱۳۹۲). اعمال صلاحیت کیفری درمورد جرائم ارتكابی در فضای سایبری. پایان‌نامه حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی تهران

در خصوص مواد قانونی کیفری، در رابطه با پیشگیری از وقوع تروریسم سایبری و به تبع حمایت از بزه‌دیدگان آن، می‌توان به موادی از متن ماده‌های بالا اشاره نمود که شباهت خاصی به جرم‌انگاری تروریسم سایبری دارد.

یکی از مقررات مهم این قانون‌ها شناسایی دو نوع بزه‌کار است که با تعیین کیفر در انتهای ماده، به بازدارندگی مرتکبان افعال مندرج در ماده ۱۱، پرداخته است.

بزه‌دیدگان مورد حمایت در این مقرر، سیستم‌های رایانه‌ای و مخابراتی هستند که برای ارائه خدمات ضروری عمومی به کار می‌روند. با توجه به این که در تروریسم سایبری تأسیسات مورد استفاده عمومی مورد هجوم قرار می‌گیرند، اقدام شایسته‌ای توسط قانون‌گذار به شمار می‌رود. در این راستا قانون‌گذار با تعیین مجازات، به ارباب بزه‌کاران بالقوه که قصد ارتکاب اعمال مندرج در این ماده را دارند و همچنین تکرار بزه توسط دسته‌ای دیگر از اعمال غیرمجازی که به طور معمول توسط تروریست‌های سایبری به منظور تخریب یا اختلال در داده‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و مخابراتی استفاده می‌شود، افعالی از قبیل مخفی کردن داده‌ها، تغییر گذرواژه یا رمزنگاری داده‌ها است که بدین وسیله، منجر به ممانعت از دسترسی اشخاص مجاز به داده‌ها یا سیستم‌های رایانه‌ای یا مخابراتی می‌شود، در این صورت قانون‌گذار با مجرمانه قلمداد نمودن اعمال فوق، برای مرتکب حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات تعیین کرده است که با غیر حصری شمردن اعمال مذکور، اقدام شایسته‌ای را در جهت محافظت از داده‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای و همچنین با اعمال کیفر حبس یا جزای نقدی بازدارندگی را برای انواع بزه‌کاران شکل داده است. قانون‌گذار در این سه ماده به صورت کامل و غیر حصری به شایع‌ترین اعمال ارتكابی که علیه تأسیسات حیاتی کشور انجام می‌شود پرداخته است که اقدام شایسته‌ای در خصوص جرم‌انگاری افعال مرتبط با تروریسم سایبری به شمار می‌رود.

هرچند که این قانون به صورت صریح و کامل به بررسی تروریسم سایبری و راه کار های پیشگیری و مبارزه با آن نپرداخته است اما به عنوان مرتبط‌ترین منبع در میان قوانین دیگر که به توضیح برخی اصطلاحات پرداخته و برای آنها راهکار ارائه داده است و می‌توان آن را به دید یک پیشرفت بزرگ نگاه کرد.

با بررسی‌های انجام شده در مراجع حقوقی و مربوط به تروریسم و در راستای پیشرفت کشور در مورد مبارزه با تروریسم، دادستان کل کشور با بیان اینکه خوشبختانه در جمهوری اسلامی ایران تمهیدات قانونی لازم در زمینه سایبر تروریسم و جرائم رایانه‌ای پیش بینی و اقدامات خوبی صورت گرفته، تشکیل کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه به ریاست دادستان کل کشور که امکان رصد، کشف، شناسایی و برخورد با سایبر تروریسم و جرائم سایبری را فراهم ساخته است را از جمله مصادیق این تمهیدات عنوان کرد.

دادستان کل کشور با سند تشکیل دبیرخانه منطقه‌ای دائم مبارزه با تروریسم و تهیه ساختار مشترک قضایی، اطلاعاتی و انتظامی و ایجاد پژوهشگاه علمی با موضوع مبارزه با تروریسم به منظور تبادل تجارت، پیگیری از طریق ارگان‌های ذیربط برای ایجاد سیستم حمایتی در کشورهای عضو و به صورت ملی برای مساعدت به کشورهایی که بزرگترین آسیب را از تروریسم متحمل می‌شوند را نیز به عنوان سند دیگر مطرح کرد.<sup>۱</sup> همچنین می‌توان از توجه به اعمال شدت در مواد ۱۳۰، ۱۲۱، ۱۱۶، ۱۱۴، ۱۰۹، ۷۱، ۴۷ قانون مجازات اسلامی و نیز مواد ۳۰۳، ۲۹۰، ۲۳۷ قانون آیین دادرسی کیفری که به صورت‌های مختلف از جمله تعیین دادگاه‌های انقلاب به عنوان مرجع رسیدگی کننده و نیز افزایش مجازات‌ها و منع اعمال تخفیف در مراحل دادرسی دریافت که اهمیت این جزم در قانون‌گذاری ایران بع چه صورت می‌باشد.

### نتیجه‌گیری

آنچه تلاش شد در این مختصر نوشتار تبیین و بر آن تأکید گردد، وضعیت کشورمان در برابر یک پدیده شوم و ناگزیر است؛ ناگزیر از آن جهت که نه امکان کنار گذاشتن فناوری اطلاعات و ارتباطات الکترونیکی و نه سرکوبی یک شبه تمامی گروه‌های تروریستی وجود دارد. بدتر اینکه روز به روز از دو جهت اینگونه تهدیدات جدی‌تر می‌شوند: از یک سو گروه‌های تروریستی از آمادگی بیشتری برای وارد آوردن لطمات سهمگین برخوردار می‌شوند و از سوی دیگر، دشمنان به بهانه و اتهام اینکه ما تنها یا بزرگترین کشور حامی تروریسم هستیم، خود را برای یک رویارویی تمام عیار و مقابله به مثل سایبری آماده می‌کنند.

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در قلمروهای جرائم سایبری در ایالات متحده آمریکا، می‌توان گفت تغییرات مراجع قانون گذاری این کشور در قوانین فدرال در طول ۲۰ سال گذشته قابل ملاحظه بوده و البته، همچنان در حال تکامل هستند. چالش‌های آژانس‌های دولتی و سازمان‌های مرتبط آنها در شناخت قوانینی که قابل اجرا هستند، درک قوانین قابل اجرا و سپس یافتن کمک‌های لازم برای اجرای الزامات دیکته شده تحت آن قوانین بوده است.

نظام حقوقی ایالات متحده در تمامی موارد به تجزیه و تحلیل و ایجاد راهکارهای جدید و قوانین جدید برای پیشگیری، کشف، مجازات و حتی ایجاد راهکارهای حقوقی برای محافظت از حقوق بزه دیدگان جرائم سایبری پرداخته است. بررسی‌های سالانه، ایجاد سازمان‌های مرتبط، منصوب کردن افراد در پست‌های حقوقی برای بررسی و قانون گذاری بهتر در این زمینه نشانه‌های تلاش این نظام حقوقی برای ایجاد فضای کاملاً قانونی و حقوقی برای رسیدگی به این جرائم می‌باشد.

مطلب مهمی که در مورد نظام حقوق ایالات متحده می‌توان به آن اشاره کرد تلاش‌های مسئولین فدرال برای امنیت سایبری برای توسعه و اجرای سیاست‌های امنیت اطلاعات، اصول و دستورالعمل‌ها؛ و سایر توابع، از جمله ارزیابی‌های خطر و فعالیت‌های دیگر برای محافظت از سیستم‌های حقوقی است.

همانگونه که در بررسی‌ها نشان داده شد سه اصل مهم و اساسی در نظام حقوقی این کشور وجود دارد که رعایت آن در هر لایحه و هر سندی الزامی و غیرقابل تغییر است. این اصول شامل حمایت از قوانین اصلی و مهم برای رسیدگی به بسیاری از مسائل شناسایی شده و در وضع قوانین جدید، داشتن مسئولیت مربوط به امنیت سایبری در تمامی سیستم‌های سازمان‌های فدرال، و حمایت از بزه‌دیدگان، می‌باشد.

رویکردهای کلی نظام حقوقی ایالات متحده بر پایه بررسی‌های دوره‌ای و منظم می‌باشد به طوری که سالانه نتایج و مقررات جدید و به روزی به مقررات اصلی اضافه و آنها را تکمیل می‌نماید. بدین صورت هم قوانین جامع و کامل و به روز هستند و هم در تمامی موارد کاربرد دارند. وضع مجازات‌های شدید برای عاملان و معاونان جرائم تروریسم سایبری، پیگیری دقیق از مرحله شناسایی تا مرحله مجازات، حمایت کامل از بزه‌دیدگان مهم‌ترین ویژگی‌های نظام حقوقی ایالات متحده در مورد جرائم تروریسم سایبری می‌باشد. به همین دلیل می‌توان گفت جرم تروریسم سایبری از منظر این نظام حقوقی جزء جرائم بسیار مهم می‌باشد و بررسی و قانون‌گذاری و رسیدگی به آن در دادگاه‌های مشخص شده در اولویت بوده و به صورت فوری به آن رسیدگی میشود. ایجاد گروه مخصوص حقوقی برای کشف و بررسی تروریسم سایبری، ایجاد گروه حقوق دانان جهت وضع قوانین جدید و به روز رسانی قوانین قدیمی، ایجاد دادگاه مخصوص رسیدگی به این قوانین در ایالات متحده خود نشانگر درست بودن ادعا بالا می‌باشد.

و اما در قسمت دوم بررسی‌ها، برداشت‌ها از قوانین ایران و نحوه قانون‌گذاری و رسیدگی به پرونده‌های جرم تروریسم سایبری ما را به این نتیجه رساند که برخلاف سیستم قوی حقوقی موجود در ایران، رسیدگی به این جرم در سطح پایینی قرار دارد.

تروریسم سایبری در سال‌های اخیر به یکی از چالش‌های اصلی دولت‌ها به خصوص کشورمان تبدیل شده است. از لحاظ قانون‌گذاری، نظام حقوقی فعلی ایران با داشتن تنها یک قانون صریح آنها نه در مورد جرم انگاری خود تروریسم بلکه برای مبارزه با تامین مالی آن هیچگونه جرم انگاری مشخصی در این باره ندارد. همچنین از بزه‌دیدگان نیز به جز استناد به قواعد عام، مقرراتی درباره جبران خسارت حمایت دیگری دیده نمیشود. بنابراین به منظور ممانعت از هرگونه ایراد خسارت بیشتر بر زیرساخت‌های اطلاعاتی کشور، لزوم اتخاذ تدابیر قانونی بیشتری احساس می‌شود.

بررسی‌ها نشان داد که باتوجه به عدم وجود یک تعریف مشخص برای این جرم و یا حتی عدم قانون‌گذاری خاصی برای این جرم، و تنها با استناد به یک قانون مختصر جهت رسیدگی به حمایت مالی از تروریسم؛ و عدم وجود دادگاه خاص یا ارگان خاص دولتی جهت رسیدگی به این جرم، باید گفت که این جرم در قانون جمهوری اسلامی ایران جایگاه خاص و مهمی را نداشته و درصد اهمیت به آن بالا نمی‌باشد. این

عدم توجه موجب شده تا در بسیاری از موارد با ضعف قوانین و عدم شمول آنها در موقع تعیین کیفر و مجازات مناسب در دادگاه‌ها مواجه شویم. بسیاری از این ضعف‌ها از عدم به روز رسانی قوانین نشأت می‌گیرند.

خلاءهای موجود در نظام حقوقی ایران را می‌توان در چند دسته بیان کرد.

**دسته اول:** خلاء در گروه‌های بررسی‌کننده قوانین و قانون‌گذاران می‌باشد. بدین صورت که نظام حقوقی ما با عدم آموزش مناسب و تربیت حقوق‌دانان مطلع و آگاه از تمامیت جرم تروریسم سایبری مواجه است، این خلاء منجر به عدم قانون‌گذاری مناسب و نقصان داده‌های حقوقی در دادگاه‌ها می‌شود.

**دسته دوم:** عدم وجود دادگاه و مراجع رسیدگی منحصر به فرد برای این جرم می‌باشد. عدم حضور قضات آموزش دیده و مراجع رسیدگی‌کننده خاص برای این جرائم، رسیدگی به این جرائم را با مشکلات فراوانی از جمله عدم تناسب جرم و مجازات، عدم برگزاری به موقع دادگاه‌ها و گاه با توجه به عدم وجود قانون اختصاصی در تعریف این جرم، موجب عدم صدور رای درست می‌شود. این موارد سیستم حقوقی کشور را با مشکلات فراوان مواجه می‌سازد.

از مجموع مطالب ذکر شده می‌توان اینگونه برداشت کرد که قانون‌گذاران ایالات متحده آمریکا با توجه به حساس بودن موضوع تروریسم سایبری در دنیای کنونی با دقت بیشتری به بررسی و جرم‌انگاری می‌پردازد. ایجاد نهادهای مختلف، بررسی دوره‌ای قوانین و به روز رسانی آنها، مهمترین پیشگیری‌های حقوقی برای مبارزه با تروریسم سایبری در ایالات متحده آمریکا می‌باشد.

بدیهی است برای حل این معضل باید راهکارهای گوناگون اساسی و زیربنایی در حوزه‌های مختلف طرح‌ریزی شود. آنچه در اینجا مورد تاکید قرار گرفته، بستر سازی حقوقی از منظر حوزه کیفری و جرم شناسی است. هرچند باید هر این زمینه به یک نکته اساسی توجه داشت و آن اینکه از آنجا که کلیه راهکارهای مبارزه با تروریسم به طور اعم، و مبارزه با تروریسم سایبری به طور اخص، با یکدیگر ارتباط دارند و بر یکدیگر تاثیر گذارند، الزام است پیش از هر چیز راهبردهای مبارزه با تروریسم با توجه به مصاحب داخلی و عنایت به شرایط بین‌المللی تدوین شیوه و زمینه اجرای گسترده آن فراهم گردد.

یافتن راه‌های پیشگیری حقوقی حملات سایبری به ایران و همچنین تلاش برای سهم شدن در مدیریت اینترنت جهانی از طریق حضور در مجامع موثر و مرتبط، اقداماتی است که به رفع ضعف در حوزه قانون‌گذاری و اجرای قوانین داخلی کمک شایانی خواهد کرد.

## فهرست منابع و مآخذ

- ابوالمعالی الحسینی، سید وحید؛ علیزاده طباطبایی، زهرا سادات. (۱۳۸۷)، حقوق امنیت اطلاعات شبکه. فصلنامه فقه و حقوق.
- اچ. کاریو، فردریک. (۱۳۸۷)، تروریسم دولتی و ایالت متحده آمریکا، محمودی فقیهی، رضا، تهران: نشر دفتر مطالعات بینالمللی مبارزه با تروریسم دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول.
- افخم، راضیه. (۱۳۸۸)، تروریسم در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- الخنساء، می. (۱۳۹۰)، تروریسم صهیونیستی و مقابله با آن در حقوق بین‌الملل امروز، مجموعه مقالات کنفرانس بین‌المللی ائتلاف جهانی علیه تروریسم برای صلح عادلانه، تهران، نشر مجمع جهانی صلح اسلامی، چاپ اول.
- برنر، سوزان. (۱۳۸۲)، قانون نمونه آئین پیجویی جرایم سایبر، جلالی فراهانی، امیرحسین، معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضائیه.
- بزرگمهری، مجید. (۱۳۹۰)، مبارزه با تروریسم در سازمان ملل متحد، تحلیلی از تعریف تروریسم و راه‌های مقابله با آن در کنوانسیون‌های مصوب مجمع عمومی، مجله رهیافت‌شناسی بین‌المللی.
- پاکزاد، بتول. (۱۳۸۸)، تروریسم سایبری، رساله دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی.
- پورسعید، فرزاد. (۱۹۳۳)، تحول تروریسم در روابط بین‌الملل، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۱۲، شماره چهارم، شماره مسلسل ۴.
- جانسون، استوارت و دیگران. (۱۳۸۴)، چالش‌های نوین، ابزارهای نوین برای تصمیم‌گیری دفاعی، زنگنه، جواد؛ غریب آبادی، کاظم، انتشارات ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران.
- رئیسی، لیل؛ حیدرقلی‌زاده، جعفر. (۱۳۹۶) بررسی تروریسم دولتی آمریکا و تأثیر استراتژی آن کشور بر امنیت کشورهای حوزه خلیج فارس و خاورمیانه از منظر حقوق بین‌الملل، در: آمریکا و تروریسم، مجموعه مقالات کنفرانس بین‌المللی عملکرد دولت آمریکا در غرب آسیا از منظر حقوق بشردوستانه، زیر نظر دکتر سهراب صالحی، تهران، انتشارات پژوهاک عدالت، چاپ اول.
- شورای عالی امنیت فضای تبادل اطلاعات کشور، (۱۳۸۴)، متن و مشروح سند راهبردی امنیت فضای تبادل اطلاعات کشور.
- صفاری، علی. (بی تا)، مبانی نظری پیشگیری از وقوع جرم، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۳۴-۳۳.
- ضیایی، یاسر؛ خلیل زاده، مونا. (۴)، مسئولیت بین‌المللی دولت ناشی از حملات سایبری، مجله‌ی حقوقی شهردانش، شماره ۲۳.

- عالی پور، حسن. (۱۳۹۰)، حقوق کیفری فناوری اطلاعات، معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضاییه، کمیسیون سیاست جنایی، انتشارات خرسندی، چاپ اول، تهران.
- عالی پور، حسن. (۱۳۹۰)، حقوق کیفری فناوری اطلاعات، چاپ اول تهران: انتشارات خرسندی.
- موسسه توسعه حقوق فناوری اطلاعات برهان مشاوره حقوقی، (۱۳۹۴)، مفهوم شناسی جرایم رایانه‌ای، جرایم اینترنتی و جرایم سایبری.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۰). تقریرات درس جرم شناسی، تهران: دوره دکتری دانشگاه تربیت مدرس.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۸۳)، پیشگیری عادلانه از جرم، علوم جنایی، مجموعه مقالات در تجلیل از استاد آشوری، انتشارات سمت.
- نیازپور، امیرحسن. (۱۳۸۴)، پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی و لایحه پیشگیری از وقوع جرم، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۵.

\_\_\_ United Nations, International Review of Criminal Policy- United Nations Manual on the Prevention and Control of Computer-Related Crime, Nos. 43 and 44

\_\_\_ United Nations, International Review of Criminal Policy- United Nations Manual on the Prevention and Control of Computer-Related Crime, Nos. Caveltly, M. D. (2008), Cyber-Security and Threat Politics; US efforts to secure the information age. New York: Routledge.

\_\_\_ Mesko, G. (2006), "Perceptions of Security: Local Safety Councils in Slovenia". In: U. Gori, & I. Paparella. Invisible Threats; Financial and Information Technology Crimes Against National Security. Netherlands: IOS Press.

\_\_\_ Director of National Intelligence. (2010), Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community for the Senate Select Committee on Intelligence. United State of America.

\_\_\_ Director of National Intelligence. (2010), Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community for the Senate Select Committee on Intelligence. United State of America.

\_\_\_ Rod Stark. (1999), Cyber Terrorism, Rethinking New Technology, Department of Defense and – strategic Studies.

\_\_\_ Ghislaine DOUCET. (1983), Le terrorisme et son contentieux, Orléans. Diego Muro, Ethnicity and Violence (2010), The Case of Radical Basque Nationalism, New York: Routledge.

\_\_\_ ISRAEL' S LESSONS FOR FIGHTING TERRORISTS AND THEIR IMPLICATIONS FOR THE UNITED STATE by DANIEL L. BYMAN

\_\_\_ LIBERATION MOVEMENTS IN SOUTHERN AFRICA Nathan Shamyurira University of Dar-es-Salaam Tanzania The Eighth Annual HANS WOLFF MEMORIAL LECTURE

\_\_\_ Strobe Tallbott and Nayan chand ,eds. (2001), an age of terror America and the world after September 11, New York : basic books.

\_\_\_ Peterson, M, J. the U. N. (2006), general assembly , great Britain : TJ international I. td , padstow, conrwall.

\_\_\_ Greg Travalio and John Altenbrug. (2003), Terrorism, State Responsibility and the Use of Military Force, Chicago Journal of International Law, Vol. 97.

\_\_\_ Peterson M. J. (2004), using the general assembly ,in Jane Boulden and Thomas G. weiss eds. , Terrorism and the U. N. : befor and after September 11 (Bloomington : Indiana university press.).

\_\_\_ (1991), Review and implementation of the Concluding Document of the Twelfth Special Session of the General Assembly, G. A. res. 51/46.

\_\_\_ UN Ad Hoc. (1996). Committee on Terrorism, Deraft International Comprehensive Convention on International Terrorism, in Annexes to the Report of the Ad Hoc Committee Established by General Assembly Resolution.

\_\_\_ The Ad Hoc. (1996), Committee was established in 1996 by UN General Assembly Resolution 51/210.

\_\_\_ Colarik, Andrew M. (2006), Cyber Terrorism: political and Economic Implications, IDEA Group Publishing.

\_\_\_ Brenner and Goodman, "In Defense of Cyberterrorism: An Argument for Anticipating CyberAttacks,"

\_\_\_ Akay, Haluk. (2011), Tackling Cyber Terrorism in a Globalized World.

\_\_\_ Kowalski, Melanie. (2002), Cyber-Crime: Issues, Data, Sources, and Feasibility of Collecting Police Reported Statistics, Canadian Centre for Justice Statistics, Minister of Industry.

\_\_\_ Hildreth, Steven A. , (2001), Cyberwarfare, CRS Report for Congress.

\_\_\_ William L. Tafoya, Ph. D. (2011), "Cyber Terror", FBI Law Enforcement Bulletin (FBI. gov).

\_\_\_ Adams, Jo-Ann M. (1996) 'Controlling Cyberspace: Applying the Computer Fraud and Abuse Act to the Internet', Computer and High Technology Law, 12: 403-434.

\_\_\_ Aldesco, Albert I. (2002), 'The Demise of Anonymity: A Constitutional Challenge to the Convention on Cybercrime', Loyola of Los Angeles Entertainment Law Review, vol. 23: 81-123.

\_\_\_ Ashworth, Andrew & Horder, Jeremy. (2013), Principles of Criminal Law (7th edition), Oxford: Oxford University Press.

\_\_\_ Brenner, Susan W. 'U. S. (2004), Cybercrime Law: Defining Offences', Information Systems Frontiers, 115-132.

\_\_\_ (2010), Computer Crime and Intellectual Property Section Criminal Division, Prosecuting Computer Crimes, published by Office of Legal Education Executive Office for United States Attorneys.

\_\_\_ Darden, Brandon. (2010), 'Definitional Vagueness in the CFAA: Will Cyber-bullying Cause the Supreme Court to Intervene?' Southern Methodist University Science and Technology Law Review, vol. XIII : 329-358

\_\_\_ Antolin-Jenkins, Vida M. (2005), "Defining the Parameters of Cyberwar Operations: Looking for Law in All the Wrong Places?", Naval Law Review, V. 51, p. 132-136

\_\_\_ Brenner, Susan W. (2007), "Technological Change and The Evolution of Criminal Law: "At Light Speed": Attribution and Response To Cybercrime/Terrorism/ Warfare", Journal of Criminal Law & Criminology V. 97, p. 379-475

\_\_\_ Brickey, Jonalan. (2013), "Defining Cyberterrorism: Capturing a Broad Range of Activities in Cyberspace", [http://www. etc. usma. edu/posts/defining-cyberterrorism-capturing-a-broad-range-of-activities-in-cyberspace](http://www.etc.usma.edu/posts/defining-cyberterrorism-capturing-a-broad-range-of-activities-in-cyberspace).

\_\_\_ Charvat, Jpiag, "Cyber Terrorism: A New Dimension in Battlespace", [http:// www. ccdcoe. org/publications/virtualbattlefield/05\\_CHARVAT\\_Cyber%20 Terrorism. pdf](http://www.ccdcoe.org/publications/virtualbattlefield/05_CHARVAT_Cyber%20Terrorism.pdf)

\_\_\_ Collin, Barry C. , "The Future of CyberTerrorism: Where the Physical and Virtual Worlds Converge", Remarks at the 11th Annual International Symposium on Criminal Justice Issues, [http://afgen. com/terrorism1. html](http://afgen.com/terrorism1.html) "Cyber Crime", FBI, [http://www. fbi. gov/about-us/investigate/cyber](http://www.fbi.gov/about-us/investigate/cyber)

\_\_\_ Gordon, Sarah & Ford, Richard. (2006), "On the Definition and Classification of Cybercrime", J. Computer Virology, p. 13-20.

\_\_\_ Krasavin, Serge, "What is cyber-terrorism?", [http://www. crime-research. org/ library/Cyber-terrorism. htm](http://www.crime-research.org/library/Cyber-terrorism.htm)

\_\_\_ Pollitt, M. M. (1997), "Cyberterrorism: Fact or Fancy?", Proceedings of the 20 National Information Systems Security Conference, p. 285-289

\_\_\_ "Prospective Analysis on Trends in Cybercrime from 2011 to 2020", French National Gendarmerie (Agence Nationale de Sécurité des Systèmes d'Information (ANSSI), [http://www. mcafee. com/hk/resources/white-papers/wptrends-in-cybercrime-2011-2020. pdf](http://www.mcafee.com/hk/resources/white-papers/wptrends-in-cybercrime-2011-2020.pdf)

\_\_\_ (2010), U. S. Department Of Justice, Computer Crime and Intellectual Property Section, Criminal Division, "Prosecuting Computer Crimes", [http:// www. justice. gov/criminal/cybercrime/ccmanual/ccmanual. pdf](http://www.justice.gov/criminal/cybercrime/ccmanual/ccmanual.pdf)

\_\_\_ White, Jonathan R. (2012), "Terrorism&Homeland Security", Cengage Learning, Wadsworth, California.

\_\_\_ Weimann, G. , (2004), How Modern Terrorism Uses the Internet. [http://www. usip. org/publications/www\\_terrornet-how-modern-terrorism-uses-internet](http://www.usip.org/publications/www_terrornet-how-modern-terrorism-uses-internet)

\_\_\_ Weimann, G. (2005), "Cyberterrorism: The Sum of All Fears?", Studies in Conflict & Terrorism, p. 129-149.

\_\_\_ Zanini, M. & Edwards, S. J. A. (2001), "The Networking of Terror in the Information Age", In J. Arquilla & D. Ronfelt (Eds), Networks and Netwars, Santa Monica, CA: RAND Corporation, p. 29-60.

\_\_\_ Yeh, Brian T. (2006), USA Patriot Act Additional Reauthorizing Amendment, CRS Report for Congress

\_\_\_ Computer Security Institute. (2001), Financial Losses Due to Internet Intrusions, Trade Secret Theft and Other Cyber Crimes Soar. Retrieved from <http://www.prnewswire.com/newsreleases/financial-losses-due-to-internet-intrusions-trade-secret-theft-and-other-cyber-crimes-soar71628527.html>

\_\_\_ Kabay, M. E. (2000), Studies and Surveys of Computer Crime. Security Portal.

\_\_\_ (2000), President's Working Group on Unlawful Conduct on the Internet. The Electronic Frontier: the Challenge of Unlawful Conduct Involving the use of the Internet 41.

\_\_\_ Saul, B. (2008), Defining Terrorism to Protect Human Rights. Sydney Law School Legal Studies Research Paper No: 08-125.

\_\_\_ Brazil, Salvador. (2010), Twelfth United Nation Congress on Crime Prevention and Criminal Justice. Comprehensive strategies for global challenges: crime prevention and criminal justice systems and their development in a changing world, A/CONF. 213/9. Retrieved from <http://www.un.org/en/conf/crimecongress2010>

\_\_\_ Swires, Peter. (2004), The System of Foreign Intelligence Surveillance Law, George Washington Law Review.

\_\_\_ (1981), The Provisions of Executive Order 12333, United States Intelligence activities

\_\_\_ Peter W. Wilson and others. (1998), Strategic Information Warfare Rising. New York: Rand Corporation.

\_\_\_ Cyber War: The Next Threat to National Security and What to Do About It, 2010. with Robert K. Knake

\_\_\_ Matt W. Ransom, Confederate General from North Carolina By Clayton Charles Marlow

\_\_\_ Lang Beebe. Nicole, Srinivasan Rao. v. (2005), Using Situational Crime Prevention Theory to Explain the Effectiveness of Information Systems Security, Proceedings of the 2005 SoftWars Conference, Las Vegas. <http://www.cpa.org.au/guardian/2016/1744/02-editorial.html>

\_\_\_ laws  
\_\_\_ Draft Statute for an International Criminal Court with commentaries 1994

\_\_\_ Draft comprehensive convention against international terrorism  
\_\_\_ Convention on Cybercrime Budapest, 23. XI. 2001

\_\_\_ International Convention on Cyber Crime and Terrorism  
\_\_\_ U. S. Code › Title 18 › Part I › Chapter 113B › § 2331

18 U. S. Code § 1030 - Fraud and related activity in connection with computers

\_\_\_ Fourth Amendment to the U. S. Constitution

\_\_\_ White House Coordinator to Oversee Cyber Security

\_\_\_ Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA)

\_\_\_ Gramm-Leach-Bliley Act or Financial Services Modernization Act of 1999

\_\_\_ Federal Information Security Management Act of 2002 (FISMA)

\_\_\_ Cybersecurity Information Sharing Act (CISA)

\_\_\_ Cybersecurity Improvement Act of 2014 -2017

\_\_\_ ACT ON REAL NAME FINANCIAL TRANSACTIONS AND GUARANTEE OF SECRECY 2015

\_\_\_ The Federal Rules of Civil Procedure

\_\_\_ The 14th Summit of the Shanghai Cooperation Organization (SCO) Chief Prosecutors in China